

ÅRSRAPPORT 2007

SS
FF

Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging

NASJONALT KOMPETANSESENTER I SUICIDOLOGI

Universitetet i Oslo,
Det medisinske fakultet, Institutt for psykiatri,
Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging

1. Introduksjon

Selv mord er fortsatt et stort samfunnsproblem både i Norge og i verdenssammenheng. Til tross for at selvmordsraten i dag er betydelig lavere enn da den lå på topp i 1988 er det hver år fortsatt mer enn 500 mennesker i Norge som tar sitt eget liv. Samtidig viser undersøkelser at det er et høyt antall mennesker som skader seg selv med vilje med og uten suicidal hensikt. Vi må heller ikke glemme de mange pårørende og etterlatte til personer som har forsøkt eller gjennomført selvmord. Det er en viktig samfunnsoppgave å forebygge selvmord, selvmordsatferd og villet egenskade og all den lidelse dette medfører. Dette forutsetter at vi har god kunnskap om fenomenet og hvordan det best kan forebygges.

Hvem er vi?

Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging (SSFF) er det nasjonale kompetansesenteret i selvmordsforskning og i selvmordsforebygging grunnlagt 1.1.1996. Organisatorisk er vi et av flere sentre ved Institutt for psykiatri ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo. Driften av SSFF er finansiert av Sosial- og helsedirektoratet (Shdir). I 2007 hadde SSFF 21 ansatte i hele og delte stillinger.

Hva er våre oppgaver?

Formålet med SSFF er å utvikle, vedlikeholde og spre kunnskap for å redusere antall selvmord og selvmordsforsøk i Norge, og bidra til bedre livskvalitet og omsorg for alle som blir berørt av selvmordsatferd.

Hovedoppgavene er:

- forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå
- kunnskapsutvikling og formidling
- undervisning/kompetanseoppbygging
- veiledning/rådgivning
- koordinering og samarbeid med nasjonale og regionale miljøer

Hver av disse oppgavene er behørig omtalt i denne årsrapporten.

Kontaktinformasjon for SSFF:

Besøks- og postadresse:
Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging
Universitetet i Oslo,
Sognsvannsveien 21, Bygning 12, 2. etg.
N-0320 Oslo, Norge

E-postadresse:
ssff-post@medisin.uio.no

Tlf: +47 22 92 34 73
Faks: +47 22 92 39 58

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	Side 2
Innholdsfortegnelse	Side 3
2. SSFFs organisering	Side 5
Personell	Side 5
Lokale samarbeidspartnere	Side 8
Samarbeide med Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging - region Øst	Side 8
3. SSFFs forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå	Side 9
Selvmoedsatferd har komplekse årsaksforhold.....	Side 9
SSFFs forskning om selvmord og selvmordsatferd	Side 9
Felles forsknings-, kunnskaps- og undervisningsobjekter	Side 10
Samarbeid med NKVTS og RVTSe.....	Side 11
Arbeidsgruppen for utdanningsspørsmål.....	Side 12
Utredninger foretatt på oppdrag av SSFF	Side 12
4. SSFFs formidling og kunnskapsutvikling	Side 13
Universitetsintern undervisning og kompetanseoppbygging	Side 14
Formidling av forsknings- og utredningsarbeid	Side 14
Formidling om forebygging og behandling	Side 15
Øvrige nettressurser på www.selvmord.no	Side 15
www.iasp.info	Side 16
Tidsskriftet Suicidologi.....	Side 16
Øvrige formidlingstiltak.....	Side 17
Kunnskapsutviklingstiltak.....	Side 18
5. SSFFs undervisning og kompetanseoppbygging	Side 19
Universitetsintern undervisning	Side 19
Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid	Side 20
Kurs og foredragsvirksomhet	Side 20
Sakkyndighetsoppgaver, bedømmelser og eksamensarbeid	Side 20
6. SSFFs veiledning og rådgivning	Side 21
Nasjonale faglige retningslinjer for selvmordsforebygging i psykisk helsevern ...	Side 21
Kvalitetsarbeid og sakkyndige vurderinger	Side 21
VIVAT	Side 21
Dialektisk atferdsterapi	Side 21
Forsvaret	Side 23
Omtale av selvmordsproblematikk i massemedia	Side 23
Kliniske og brukerrettet virksomhet	Side 24
LEVE – Landsforeningen for etterlatte ved selvmord	Side 24
Verdensdagen for selvmordsforebygging	Side 24

Begrensninger i tilgang til selvmordsmidler	Side 24
7. SSFFs koordinering og samarbeid med nasjonale og regionale miljøer	Side 25
Nasjonalt nettverk for selvmordsforebygging	Side 25
Koordinering av arbeidet ved RVTS-ene, NKVTS og SSFF	Side 25
Samarbeide om utvikling av felles masterprogram	Side 25
Samarbeide om å arrangere 5. nasjonale konferanse om selvmordsforebygging ..	Side 25
8. Internasjonalt samarbeid	Side 26
International Association for Suicide Prevention (IASP)	Side 26
Annet internasjonalt samarbeid	Side 27
9. Deltagelse i styre og tillitsverv	Side 27
10. Oversikt over aktiviteter og produksjon i 2007	Side 29
Forskningsprosjekter ved SSFF	Side 29
Epidemiologiske prosjekter	Side 29
Kliniske prosjekter	Side 32
Effektstudier	Side 42
Andre forskningsprosjekter	Side 44
Publikasjoner fra SSFF i 2007	Side 46
Referebaserte	Side 46
Ikke referebaserte	Side 47
Kongresspresentasjoner fra SSFF i 2007	Side 47
Internasjonale konferanser	Side 47
Nasjonale konferanser	Side 48
Kurs, undervisning, veiledning	Side 50
SSFFs forskningsmøter 2007	Side 52
Sakkyndighetsoppgaver, bedømmelser og eksamensarbeid	Side 53
Intervjuer og uttalelser i massemedia i 2007	Side 54

2. SSFFs organisering

SSFF har gjennom de senere år, så også i 2007, vært gjenstand for en betydelig vekst i antall ansatte. De samlede ressurser benyttes i form av hele og deltids stillinger slik at det i 2007 var tilsatt til sammen 21 personer, enten i hel eller deltids stilling, gjennom hele eller deler av året.

Personell

SSFFs stillingsressurser er hovedsakelig finansiert ved tilskudd over statsbudsjettet via Sosial- og helsedirektoratet men også gjennom eksterne prosjektmidler, eller en kombinasjon av dette.

- **Lars Mehlum**, leder, professor dr.med. (100 % stilling), er seksjonens leder samt leder for flere av seksjonens forskningsprosjekter og redaktør for tidsskriftet *Suicidologi*. Mehlum deltar også i SSFFs DBT-behandlerteam.
- **Henning Herrestad**, nestleder, førsteamanuensis dr.philos. (100 % stilling), er av fagbakgrunn filosof. Herrestad har et særlig ansvar for Videreutdanning for selvmordsforebyggende arbeid.
- **Kirsti Amundsen**, informasjonskonsulent, cand.philol. (80 % stilling), er SSFFs webredaktør. Hun administrerer tidsskriftet *Suicidologi* og deltar i redaksjonen. Hun har ansvar for SSFFs bibliotek. Hun svarer på henvendelser fra hele landet, underviser og veileder våre studenter og besøkende i litteratursøking. Hun underviser også våre studenter i oppgaveskriving.
- **Elin Anita Fadum**, seniorkonsulent. (100 % engasjement ut 2007). Fadum er av fagbakgrunn veterinær. Fadum er engasjementansatt for å assistere Herrestad i arbeidet med regnskap og budsjett, og for videreutdanningen. I 2006 har hun også vært prosjektmedarbeider i prosjektet *Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus- og kommunestudie*, og som prosjektmedarbeider i produksjonen av e-læringsprogram og undervisningsfilm med kursperm.
- **Trine Jensen**, førstesekretær (100 % stilling), er innkjøpsansvarlig, har hovedansvar for SSFFs kontorrutiner, tar i mot henvendelser til SSFF, utfører det praktiske arrangementet av SSFFs møter, kurs og konferanser, bistår informasjonskonsulenten og utfører sekretæroppgaver.
- **Runar Nordvik**, seniorkonsulent (100% stilling), er utdannet kommunalkandidat og sosionom samt innen personaladministrasjon og organisasjonsutvikling og ansvarer for budsjett- og rapportoppfølging, administrative prosesser og praktisk tilrettelegging ved seksjonen.

- **Bo Larsson**, professor dr.med., spesialist i barne- og ungdomspsykiatri (en periode 50 % stilling og en periode 25% stilling i 2007). Larsson var i 2007 først prosjektleder for prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd* og siden prosjektmedarbeider. Hans stilling er finansiert av Shdir gjennom prosjektmidler til dette prosjektet, og han vil ha hele sitt arbeid knyttet til dette prosjektet. Larsson har også en stilling knyttet til NTNU.
- **Anita Johanna Tørmoen**, stipendiat, cand.paed. (100 %). Tørmoen var i 2007 engasjert som prosjektmedarbeider for prosjektet *Dialektisk atferdsterapi (DBT) for ungdom med repeterende suicidalatferd* før hun tiltrådte som stipendiat tilknyttet samme prosjekt. Hun deltar i SSFFs DBT-behandlersteam. Stipendiatet er finansiert av Helse og rehabilitering.
- **Erik Ødegaard**, stipendiat, cand.psychol. (100 % stilling). Ødegaard har ansvar for prosjektet *SPIO-R*, og han vil ha hele sin arbeidsinnsats knyttet til dette prosjektet. Stillingen er finansiert av Helse Sør-Øst, og er knyttet til Diakonhjemmet HF. Hans arbeidsplass er ved SSFF og han deltar i i SSFFs DBT-behandlersteam.
- **Erlend Mork**, forsker/stipendiat, cand.psychol. (en periode 100 % stilling og en periode 75% stilling). Mork har i 2007 vært prosjektmedarbeider for prosjektet *Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus og kommunestudie* og er dessuten stipendiat på prosjektet *Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders* og deltar også i SSFFs DBT-behandlersteam.
- **Ingebjørg Hestetun**, psykologspesialist, cand.psychol. (20 % stilling). Hestetun er engasjert i Aker-prosjektet, hun har hatt oppgaver knyttet til skadeforebyggende arbeid, planlegging og gjennomføring av forskningsforum og -workshops. Hestetun har også stilling som FoU-leder ved Barne- og ungdomspsykiatrisk seksjon ved Sykehuset Telemark HF.
- **Fredrik Walby**, forsker, cand.psychol. (20 % stilling). Walby er engasjert i *SPIO-prosjektene*, og flere andre forskningsprosjekter, han deltar i utviklingen av faglige retningslinjer for behandling av suicidale pasienter i psykisk helsevern. Han er leder for SSFFs DBT-behandlersteam. Walby har hovedstilling som sjefpsykolog ved Psykiatrisk klinikk Vinderen.
- **Finn Gjertsen**, forsker, cand.sociol., MPH (20 % stilling). Gjertsen deltar i flere epidemiologiske forskningsprosjekter og har ansvaret for å utarbeide statistiske oversikter over forekomsten av selvmord basert på statistikk fra mortalitetsregistre i flere land. Gjertsen har sin hovedstilling ved Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for psykisk helse.

- **Maria Ramberg**, stipendiat, cand. med (100% stilling). Ramberg er stipendiat på prosjektet *Traumatic stress exposure and personality pathology in relation to deliberate self harm in adolescents* som er et delprosjekt under DBT-studien som gjennomføres av SSFF. Stillingen er finansiert av Helse Sør-Øst RHF.
- **Ingeborg Rossow**, forsker dr.philos. (10 % stilling). Rossow deltar i en rekke epidemiologiske forskningsprosjekter og er leder for prosjektet *Behandlingskjede ved villet egenskade i norske kommuner*. Rossow har sin hovedstilling ved Statens institutt for rusmiddelforskning.
- **Nils Petter Reinholdt**, seniorkonsulent (10 % stilling). Reinholdt har arbeidet med å fremme våre EU-søknader om bilaterale samarbeid med Litauen om selvmordsforskning og –forebygging. Han har også vært prosjektmedarbeider og vært sentral ved avviklingen av den 5. nasjonale konferanse om selvmordsforebygging som ble arrangert på Lillehammer 10. og 11. mai, 2007. Hans hovedstilling har vært ved RVTS-Øst og ved Selvmordsforebyggende team ved Sykehuset Innlandet HF.
- **Alexandra Naletova**, forsker, cand.med. (40 % stilling). Naletova er engasjert i prosjektet *Hormonforandringer under menstruasjonssyklus og risiko for suicidal adferd*. Hennes stilling var finansiert av Shdir gjennom prosjektmidler. Hennes hovedstilling har vært ved Sykehuset Innlandet HF - Gjøvik sykehus.
- **Egil Haga**, prosjektkoordinator, cand.philol. (100% stilling). Haga er prosjektkoordinator for prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie*. Stillingen er finansiert ved prosjektmidler fra Shdir.
- **Stine Laberg**, prosjektmedarbeider, cand.psychol. (en periode 30% stilling – en periode 25% stilling i 2007). Laberg er engasjert som adherence-koder i prosjektet *Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie* – finansiert av prosjektmidler fra Shdir. Laberg har sin hovedstilling ved Haukeland Universitetssykehus.
- **Elvira Jensen**, seniorrådgiver, spesialist i barne- og ungdomspsykiatri, cand. med. (20% stilling). Jensen har vært engasjert i forbindelse med prosjektet *Undervisningsfilm om suicidalvurdering*.
- **Ewa Næss**, seniorrådgiver, spesialist i psykiatri, cand. med. (10% stilling). Eva Næss har vært engasjert for å bistå SSFF i arbeidet med kvalitetssikring av behandlingen av suicidale pasienter i psykisk helsevern.

I tillegg til stillingene og personene som er beskrevet ovenfor har SSFF hatt utstrakt prosjektrettet samarbeid med flere personer i 2007 der deres arbeidsinnsats ikke var finansiert gjennom SSFF. Det gjelder:

- **Siri Thoresen**, forsker II, dr. psychol. Thoresen er ansatt ved NKVTS. Hun har ansvar for prosjektet *Selv mord og voldsom død blant FN/NATO-personell*.
- **Bjørn Koldslund**, overlege. Koldslund er ansatt ved Ringerike psykiatriske senter og har vært ansvarlig for forskningsprosjektet *Psykometriske egenskaper av Suicide Assessment Scale (SUAS-S)*.
- **Liv Mellesdal**, can san. Mellesdal er ansatt ved Sandviken sykehus og har ansvaret for prosjektet *SIPEA - Suicidale pasienter innlagt i PAM – Helse Bergen - en prospektiv oppfølgingsundersøkelse*.
- **Trond Jørgensen**, oversykepleier. Jørgensen er ansatt ved Enhet for konsultasjonpsykiatri, Klinik for psykisk helse, Aker universitetssykehus og har ansvar for prosjektet *Selv mordsforsøkere vurdert ved CL-enheten Aker universitetssykehus 1997-2007*. Han har også bidratt til utviklingen av undervisningsopplegget *Tid for liv* utgitt i 2007 ved SSFF.

Avdøde **Nils Retterstøl**, professor emeritus, dr.med. bisto SSFF med undervisning ved Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid.

SSFF har i tillegg til egne ansatte hatt betydelig hjelp av en rekke personer som enten har gjort betalte oppdrag for seksjonen, eller vært faglige og administrative samarbeidspartnere. Grafisk designer **Ellen Jepson** har gjort et viktig arbeid for oss ved produksjonen av tidsskriftet *Suicidologi* og ved produksjonen av informasjonsmateriell for seksjonen.

Lokale samarbeidspartnere

Ledelsen ved Institutt for psykiatri ved instituttleder **Edvard Hauff** og kontorsjef **Randi Stene** og konstituert kontorsjef **Leif Jensen** og sekretariatet ved førstekonsulentene **Inger Johanne Synstad**, **Kari Kallager** og **Line Tveit Hermansen** har vært viktige samarbeidspartnere i økonomisaker, personalsaker og studieadministrasjon. Overingeniør **Haneef Awan** ved Universitetsadministrasjonen for Institutt for psykiatri har likeledes gitt meget verdifull IT-støtte. Klinikksjef **Ellen Hagemo**, kontorsjef **Trond Tangenes** og IT-tjenesten ved Aker universitetssykehus - Klinik for psykiatri, har i 2007 vært viktige samarbeidspartnere for SSFF i forhold til faglige, praktiske og tekniske forhold.

Samarbeide med Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging - region Øst

I 2004 kunne vi glede oss over å være vitne til etableringen av Regionalt senter for selvmordsforebygging, Helseregion Øst i samme bygning og etasje som SSFF. Senteret har nå blitt Fagteam for selvmordsforebygging ved Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging - region Øst (RVTS-Øst). Teamets leder **Nils Petter Reinholdt** var også i 2007 engasjert av SSFF som nevnt over. Spesialrådgiver, overlege **Ildri Kjøseth** deltar i redaksjonen av *Suicidologi*. RVTS-Øst og SSFF samarbeidet om å arrangere 5. Nasjonale konferanse om selvmordsforebygging 10.-11. mai 2007.

3. SSFFs forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå

Selvmondsatferd har komplekse årsaksforhold

Innen suicidologien eksisterer det en rekke tilnærminger til å forstå og forklare selvmord og selvmordsatferd. Genetiske faktorer som gir økt sårbarhet og andre biologiske faktorer, psykiske lidelser, manglende kognitive og atferdsmessige ferdigheter, samfunnsmessige og eksistensielle forhold – alt er forhold som er involvert i den suicidal prosessen og kunnskap om disse forholdene bidrar til å øke vår forståelse årsakene til selvmordsatferd. Suicidologien er en typisk tverrfaglig vitenskap og det er bred enighet blant suicidologer om at selvmord og selvmordsatferd ikke kan forklares utelukkende ut fra én synsvinkel, men vår forståelse må bygge på en syntese av kunnskap fra alle de nevnte synsvinklene.

Ved SSFF søker vi å forstå selvmord i et prosessperspektiv. De første trinn i denne prosessen er ofte biologiske og psykologiske risikofaktorer i form av medfødt eller tidlig etablert sårbarhet for selvmordsatferd i form av impulsivitet, aggressivitet og affektlabilitet. Også flere psykiske lidelser har delvis sitt opphav i medfødt sårbarhet. Andre skritt i prosessen er å bli utsatt for sosiale risikofaktorer som belastende livshendelser i form av psykiske traumer, omsorgsvikt, tapsopplevelser og manglende sosial støtte. Disse forholdene i samspill kan øke sannsynligheten for at mennesker kan utvikle en opplevelse av håpløshet og psykisk smerte. Disse følelsene kan opptre alene, men er også ofte del av symptomene på psykiske lidelser, og kan utløse selvmordsatferd i form av selvmordstanker og impulser til å skade seg selv. Om selvmordsatferden resulterer i død eller ikke, vil ofte henge sammen med en rekke forhold knyttet til situasjonen. Forhold vi ser som sentrale, er om personen ser selvmord som en løsning på sitt problem ("smitte", læring), om personen har lett tilgang til midler til å gjennomføre et selvmord, og om personen har reduserte sperrer mot selvmordshandlingen (impulsivitet, rus). Når et selvmord har skjedd, kan det utløse risiko for nye selvmord, særlig blant etterlatte.

SSFFs forskning om selvmord og selvmordsatferd

I følge SSFFs strategi for forskningsvirksomheten er hovedmålet å fremskaffe ny kunnskap om suicidal atferd med og uten dødelig utgang, og om faktorer, forhold og/eller tilstander som kan føre til høy risiko for slik atferd.

Strategiens første delmål er

å fremskaffe ny kunnskap om forekomsten av, og årsaks- og risikofaktorer for suicidal atferd i ulike grupper av befolkningen, i ulike geografiske områder og utviklingen over tid.

En viktig del av SSFF forskningsprosjekter retter seg mot slike forhold og søker å belyse ulike deler av selvmordsprosessen. En samlet oversikt over alle SSFFs forskningsprosjekter er gitt på side 29-45, og **prosjektnumrene refererer til denne oversikten.**

Sårbarhet – prosjekt nr. 6, 7, 8, 9, 10, 14, 16
Belastende livshendelser/traumer – prosjekt nr. 1, 4, 5, 6, 9, 21.
Håp/håpløshet – prosjekt nr. 4, 5, 13, 17.
Tilgang til selvmordsmetoder – prosjekt nr. 2, 3.
Rusmidlers betydning – prosjekt nr. 1, 6, 8.
Etterlatte og reaksjoner etter selvmord – prosjekt nr. 21, 22.

Det andre delmålet i vår forskningsstrategi er

å fremskaffe ny kunnskap om forekomsten av, og risikofaktorer for, suicidal atferd innen kliniske populasjoner, og om faktorer knyttet til den selvmordsnære og hjelperne som påvirker det kliniske forløpet etter suicidal atferd.

En rekke av SSFF forskningsprosjekter belyser ulike typer kliniske intervensjoner overfor suicidale pasienter.

Intervensjoner – prosjekt nr. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

Det tredje delmålet i vår forskningsstrategi er

å fremskaffe ny kunnskap om effekter av intervensjoner som er iverksatt i ulike deler av forebyggingsfeltet rettet mot suicidal atferd.

Effektstudier – prosjekt nr. 17, 18, 19.

Felles forsknings-, kunnskaps- og undervisningsprosjekter

SSFF innbyr regelmessig alle ressursentrene og alle de nasjonale forskningsmiljøene til å delta på felles forskningsmøter og felles heldags forskningsworkshops. Forskningsmøtene holdes annen hver uke i 90 min, og deltagerne legger fram pågående prosjekter. For å skape et trygt og gjensidig forpliktende forum, krever vi regelmessig deltagelse. I praksis er det derfor hovedsakelig forskere som er lokalisert nær SSFF eller deltar i SSFFs prosjekter som deltar på disse møtene.

SSFF legger vekt på å invitere til Norge ledende forskere innen ulike områder av suicidologisk forskning for å lære mer om både forskningsresultater og forskningsmetoder. I tillegg til å holde offentlige forelesninger om egen forskning, ber vi disse forskerne om å gi våre forskere veiledning i forhold til aktuelle prosjekter. Dette tilbudet har vi også gitt til forskere utenfor SSFF.

- 13. og 14. mars arrangerte SSFF forskningsworkshop med Jill M. Harkavy-Friedman Ph.D. som er professor ved Columbia University i New York. Hun er en av verdens fremste forskere når det gjelder selvmordsatferd ved schizofreni.
- 9. mai arrangerte SSFF forskningsworkshop med Maria Oquendo M.D. som er professor i klinisk psykiatri ved Columbia University og leder av avdelingen for kliniske studier ved Dept. of Neuroscience. Et av hennes interessefelt er selvmordsatferd hos pasienter med depresjon og bipolar lidelse. Spesielt har hun vært opptatt av nevrobiologi.
- 17. og 18. oktober arrangerte SSFF forskningsworkshop med professor Madelyn Gould Ph.D. M.P.H. ved Department of Psychiatry and Public Health, Columbia University, New York. Tema var da selvmordsatferd blant ungdom.

Samarbeid med NKVTS og RVTSe

SSFF, NKVTS og RVTSe ble i 2006 enige om en struktur for det videre samarbeide og gjennom 2007 var følgende samarbeidspunkter de mest sentrale:

1. Ledermøter: Det er blitt avholdt felles ledermøter 27.02.2007, 03.05.2007 og 15.11. 2007. Ledermøtene er et viktig forum for å samordne sentrenes virksomhet.
2. Samarbeidsmøte for SSFF og RVTSe-fagteamene for selvmordsforebygging 12.-13. februar 2007. På møtet deltok også representanter for VIVAT og LEVE-Norge. En rekke samarbeidsprosjekter ble igangsatt. Finn Gjertsen (SSFF) har vært konsulent for gruppen som har arbeidet med å lage en forespørsel til Dødsårsaksregisteret om å få årlige regionale statistiske oversikter over selvmordsatferd.
3. Arbeidsgruppe for utdanningsspørsmål ble konstituert 20.04.2007 som et nytt samarbeidsorgan, ledet av SSFF og NKVTS i fellesskap, for å koordinere utdanningstilbud og kompetansehevende tiltak som utføres på nasjonalt og regionalt nivå. Gruppen har nå utarbeidet et grunnlagsdokument med rammer og planer for det videre arbeidet. Gruppen har også utarbeidet oversikt over tema de ulike RVTSe, NKVTS og SSFF tilbyr undervisning om. Gruppen vil arbeide videre med å gjøre denne oversikten til en søkbar og enkelt navigerbar kompetansebase tilgjengelig på Internett.
4. Regionale konferanser. RVTSe-Vest arrangerte i september 2007 konferansen "Når traumer ikke kan telles". Lars Mehlum holdt plenarforelesningen om sammenhengen mellom traumatisk stress og suicidal atferd.
5. Nasjonale konferanser: Jfr. 3.2 om nasjonal konferanse om selvmordsforebygging 2007.
6. Internasjonale konferanser: Både ansatte ved SSFF og RVTSe deltok på XXIV World Congress IASP i Killarney Irland 28.08-1.09 2007. SSFF bidro med 5 foredragspresentasjoner og 4 posterpresentasjoner.

Arbeidsgruppen for utdanningsspørsmål

SSFF har i oppdrag i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) å bistå RVTSene med kunnskapsoppbygging og utvikling av sentrenes funksjon slik at ressursentrene fremstår som en helhetlig kompetansebase for alle berørte innstanser i den enkelte region. I 2006 besluttet man derfor å opprette en felles arbeidsgruppe for utdanningsspørsmål for å koordinere utdanningstilbud og kompetansehevede tiltak som utføres på nasjonalt og regionalt nivå. Gruppen ledes i fellesskap av en representant for NKVTS og en representant for SSFF. Gruppen møttes på SSFF 20. april og 24. september. Det ble utarbeidet et grunnlagsdokument som angir rammer for gruppens arbeid, og en oversikt over tema de ulike RVTSene, NKVTS og SSFF tilbyr undervisning om. Hver av enhetene ble utfordret til å gi gruppen innspill i forhold til gruppens videre arbeid.

SSFF søkte Sosial- og helsedirektoratet om midler til en 50 % stilling over tre år både for å styrke arbeidsgruppens arbeid og for å gjøre nye undersøkelser av tilbudet om suicidologisk undervisning ved relevante studier på universiteter og høyskoler. I tildelingen ble særlig styrkingen av arbeidsgruppens arbeid vektlagt. SSFF har i samarbeid med NKVTS utviklet en plan for organiseringen av arbeidsgruppens videre arbeid som et prosjekt. Fra 2008 blir derfor arbeidsgruppens virksomhet videreført som prosjektet "Et helhetlig utdanningstilbud", og SSFF vil gå til tilsetting av en person som prosjektmedarbeider for midlene som er tildelt. Ledelsen for prosjektet vil fortsatt være delt mellom NKVTS og SSFF, og ledermøtet for RVTS-ene, NKVTS og SSFF vil fungere som styringsgruppe for prosjektet

Utredninger foretatt på oppdrag av SSFF

I tillegg til egen forskningsvirksomhet har SSFF i 2007 fått assistanse til utredningstjenester der vi ikke selv har hatt kapasitet eller kompetanse til å kunne utføre oppgaven alene.

Gambling og selvmordsatferd

Stipendiat Marianne Hansen ved Statens Institutt for Rusmiddelforskning har på oppdrag fra SSFF, og under veiledning av forsker dr.philos Ingeborg Rossow ved SSFF, gjort en gjennomgang av internasjonal forskningslitteratur og diskutert hvordan resultatene kan tolkes og forstås. Rapport ble levert SSFF 30.05.06. Konklusjonen var at forskning på individnivå har vist at det er økt omfang av selvmordsatferd både blant de som søker behandling for spilleavhengighet og de som identifiseres som spilleavhengige i populasjonstudier. Det er imidlertid utført så lite forskning på dette feltet at det ikke er mulig å fastslå hvorvidt og i hvilken grad pengespill og spilleavhengighet fører til økt suicidalatferd. Denne litteraturgjennomgangen er nå blitt oppdatert og omarbeidet til en artikkel som er publisert i Tidsskrift for Den norske lægeforening.

Oppfordringer til selvmord på Internett

SSFF tok i 2005 initiativ til å få utredet hvilke juridiske virkemidler man har i Norge for å hindre oppfordringer til selvmord på Internett. Resultater fra arbeidet ble presentert alt i 2006, men den endelige utredningen, skrevet av advokatene Andreas Galtung og Ola-Kristian Hoff ble utgitt som bok av SSFF i samarbeid med Kolofon forlag i oktober 2007.

Boken har fått tittelen ”Selvmordsfare og Internett: Kan jussen gi beskyttelse?”. Kolofon forlag sørger for vanlig distribusjon gjennom Forlagssentralen og driver direktesalg gjennom sitt nettsted. SSFF har sendt et eksemplar av boken til alle institusjoner i Norden som vi tror bør være informert om bokens tema.

Andre dag av konferansen om Medias innflytelse på selvmordsatferd den 9. oktober hadde som tema Selvmord og Internett. Her ble boken ”Selvmordsfare og Internett” lansert, presentert og utdelt til deltagerne. I tillegg holdt representanter for Medietilsynet og organisasjonen Barnevakten innlegg om sårbar ungdom og Internett. I paneldebatten deltok også leder for IKT-Norge Fredrik Syversen. I denne paneldebatten ble det reist spørsmål ved om ikke barn og unges nye mediavirkelighet gjør at vi må skape et bedre vern mot at de får tilgang til potensielt skadelig mediainnflytelse. Flere deltagere gav uttrykk for at dette ville kunne true med å innskrenke ytringsfriheten i samfunnet, og tok til orde for mer bruk av forebyggende informasjon og tilbud om hjelp og støtte framfor sensur og kontroll av informasjon.

4. SSFFs formidling og kunnskapsutvikling

Med kunnskapsutvikling mener vi her utvikling av læremidler og aggregering av kunnskap i formidlingsøyemed. Med formidling mener vi ulike former for spredning av oppdatert suicidologisk kunnskap som springer ut fra våre egne studier, eller som samles ved vårt senter som resultat av kontakter med andre fagmiljøer i inn- og utland. Formidlingsvirksomheten i 2007 fordeler seg på følgende områder: publikasjonsvirksomhet, drift av suicidologiske kunnskapsdatabaser og annen informasjonsvirksomhet, samt formidling gjennom massemedia.

Målgruppen for vår kunnskapsformidling er nøkkelgrupper i det selvmordsforebyggende arbeidet: forskere som utvikler ny kunnskap, klinikere som møter de selvmordsnære, lærere ved universiteter og høyskoler som står sentralt i utdanningen av helsepersonell, lærere, prester og politifolk, samt øvrige ansatte i helsevesenet og sosialomsorgen og folk som gjør en innsats i frivillige organisasjoner. I tillegg kan nevnes journalister, som er aktuelle samarbeidspartnere når det gjelder å formidle kunnskaper om selvmord og selvmordsatferd.

For å nå ut til en så vid målgruppe satser vi på to store formidlingsprosjekter som vi vet når ut til mange:

- Internett: www.selvmord.no
- Tidsskriftet *Suicidologi*

Disse to mediene er tett integrert ved at tidsskriftet i sin helhet legges ut på SSFFs nettsted. Dessuten drifter vi nettstedet til Den internasjonale foreningen for selvmordsforebygging (IASP), www.iasp.info, og nettstedet til det nasjonale nettverket for selvmordsforebygging: www.selvmordsforebygging.no – som fungerer som en portal inn til de regionale ressursmiljøene og det landsdekkende undervisningsprogrammet

Vivat, som alle er finansiert av Sosial- og helsedirektoratet med det formål å bidra til å redusere antall selvmord i Norge, samt øke livskvaliteten for dem som berøres av selvmordsproblematikk. Med i nettverket - og portalen - er også LEVE, Landsforeningen for etterlatte ved selvmord.

Nettstedet www.selvmord.no

Nettstedet www.selvmord.no er blitt en omfattende og viktig kunnskapskilde på det suicidologiske fagområdet siden nettstedet ble lansert i 1998, og fungerer som en kunnskapsdatabase både om suicidologisk forskning og selvmordsforebygging. Basen vedlikeholdes og utvikles hele tiden.

Nettstedet har en egen redaksjon som består av Kirsti Amundsen (redaktør), Henning Herrestad og Elin Anita Fadum.

Formidling av forsknings- og utredningsarbeid

Følgende større oversikter og presentasjoner som er blitt utvidet og oppdatert i løpet av 2007, fins på nettstedet:

- Forskningsprosjekter som drives av SSFF alene eller i samarbeid med andre grupper og institusjoner, med tilhørende publikasjoner
- Forskningsprosjektet *Dialektisk atferdsterapi* – med tilhørende liste over aktuelle forskningsartikler mv. (pilotprosjekt igangsatt 2006/07) og info til helsepersonell.
- En oversikt over ny norsk suicidologisk forskning i internasjonale tidsskrifter, med pekere til artikler som norske forskere har publisert internasjonalt om selvmordsproblematikk (ut fra søk i Pubmed).
- En egen base over norske suicidologiske forskere og deres prosjekter.
- En ny elektronisk statistikkpublikasjon: *Statistiske oppgaver over selvmord i Norge, Norden og de baltiske land* – Av Finn Gjertsen, med figurer og tabeller over antall selvmord, rater, inndelt etter kjønn, alder, fylke og land. Det er tospråklig (norsk, engelsk) og oppdateres jevnlig, siste gang 2.mai 2007.
- Den elektroniske statistikkpublikasjonen *Statistiske oppgaver over selvmord i Norge, Norden og de baltiske land* – av Finn Gjertsen
- Peker til den nye kunnskapsoversikten der flere av SSFFs forskere har bidratt, med Kunnskapssenteret som utgiver:
Lars Mehlum, Gudrun Dieserud, Øivind Ekeberg, Berit Grøholt, Liv Mellesdal, Fredrik A. Walby, Kurt Myhre: Forebygging av selvmord i psykisk helsevern: Hva har effekt? Systematisk kunnskapsoppsummering, Rapport fra Kunnskapssenteret nr. 4-2007.

Del 2 utkom i 2007 og omhandlet tiltak som kan

- bedre kontinuiteten i behandling og oppfølging av selvmordsnære pasienter
- fjerne terskler og bedre tilgangen til behandling
- beskytte pasientene.

Del 1 utkom i 2006 og omhandlet bruk av psykoterapi, medikament og elektrokonvulsiv terapi.

- 17 foredrag ved Nasjonal konferanse i selvmordsforebygging, 10.-11. mai

Dessuten er informasjon om forskningsworkshops og –kongresser annonsert.

Formidling om forebygging og behandling

Aktuelle problemstillinger rundt selvmordsforebygging og behandling av selvmordsnære personer gjenspeiles i de ulike mediene som det pekes til fra nettstedet. I tillegg til nyheter i 2007 som ble nevnt ovenfor, vil vi også trekke fram:

- Krisehjelp for ungdom og pårørende har fått ny tekst og layout tilpasset målgruppa.
- Krisehjelp for ulike målgrupper er oversatt til engelsk. Tekstene er beregnet på unge, voksne og eldre mennesker som selv er i selvmordskrise eller kjenner noen som strever med livet sitt.
- Tre nummer av tidsskriftet *Suicidologi* er utgitt.
- Presentasjon av nye selvmordsrelaterte bøker oppdateres jevnlig.
- Det ble lagt ut info om *Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september 2007*: oversikt over de ulike fylkeslagenes arrangementer v/LEVE, Landsforeningen for etterlatte ved selvmord (nasjonal koordinator i Norge).

Øvrige nettressurser på www.selvmord.no

Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid

Det ble lagd nye og oppdaterte nettsider beregnet på studentene – etter felles mal for alle studier ved Universitetet i Oslo.

Lister over nyere litteratur på det suicidologiske fagområdet:

Aktuelle større publikasjoner nasjonalt og internasjonalt, samt temalister ble oppdatert.

Evalueringsav www.selvmord.no og bedret funksjonalitet

I desember 2006 fikk vi utført en ekstern ekspertevaluering om nettstedets brukervennlighet fra Netlife Research, et uavhengig kompetansemiljø i Norge. De hadde fått i oppdrag å analysere nettstedet vårt og komme med anbefalinger om hvordan vi kunne forbedre funksjonaliteten slik at brukerne lettere kunne finne fram til aktuell og relevant informasjon. Vi brukte første halvår av 2007 til å gjøre følgende strukturelle endringer som vi ble anbefalt:

- navigasjonssti på alle sidene, som forteller deg hvor du befinner deg
- bredere skjerm bilde med egen infospalte t.h. i menylistene
- tydelige overskrifter markert med blått

Camilla Langmoen i CALA Design hjalp oss med å lage en ny mal for nettstedet slik at brukervennligheten nå blir ivaretatt i de nærmeste årene.

www.iasp.info – International Association for Suicide Prevention (IASP)

SSFF har driftet dette nettstedet for IASP siden starten i år 2000. Fra 2004 har det vært firespråklig: engelsk, spansk, fransk og kinesisk.

Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september som ble initiert av IASP i 2003, støttes av Verdens helseorganisasjon og er en viktig markering verden over. Dagen har fått et særlig fokus på IASPs nettsted. Ulike typer materiell til dagen, samt en omfattende oversikt over ulike typer arrangementer som skjedd i de fleste verdensdeler i 2007 ble lagt ut.

Retningslinjer for mediedekning og liste over nasjonale representanter ble oppdatert. For øvrig ble informasjon om flere kongresser annonsert.

Tidsskriftet Suicidologi

Perspektivet vårt er hele tiden å formidle forskningsbasert kunnskap som er aktuell for praksisfeltet, klinikers erfaringer, selvmordsforebyggende tiltak og annen aktuell informasjon som gjelder selvmord og selvmordsforebygging og de etterlatte.

Fra nettstedet kan man få oversikt over alle tidligere numre og deres temaer, samt skrive ut nesten alle artiklene siden starten i 1996. Man kan få hjelp av nettstedets søkeprogram til å søke seg fram til artikler om bestemte temaer og av ønskete forfattere.

<i>Utgivelser av Suicidologi i 2007</i>	<i>Nummerets tema</i>
1/2007	Selvmordsproblematikk blant homofile og lesbiske
2/2007	110 år etter Durkheim og utgivelsen av boka "Selvmordet"
3/2007	Selvmordsproblematikk blant barn og unge

Hvert nr. er et temanummer. Eksempler på aspekter som har vært tatt opp i løpet av året, er fra nr. 3/07: Unge og gjentatte selvmordsforsøk - Klinikk møter forskning: om dialektisk atferdsterapi - Ungdommens røst: om forebygging av psykiske vansker og villet egenskade - Ungdom og utviklingsfremmende samtaler.

Og fra nr. 2/07: Durkheim 'revisited' - "The character of Norwegians which appear to make them less prone to suicide": Herbert Hendins "Suicide and Scandinavia", førti år etter - Ensomhet og selvmord - Sosioøkonomiske og demografiske faktorer sett i forhold til selvmordsrisiko - Nytt sätt att förstå suicidalitet? - Selvmord i forbifarten: en undersøkelse om norske mediers omtale av selvmord i 2006

Og fra nr. 1/07: Selvmordsatferd blant sammekjønnseksuelle kvinner og menn: funn fra nyere representative studier - Psykisk ohälsa, självmordstankar och självmordsförsök

bland homoseksuelle, biseksuelle og transpersoner (hbt): resultat från två svenska undersökningar - Ignorering av seksuell orientering i helsevesenets møte med selvmordsnære pasienter - Homo eller hetero: Spiller det noen rolle hva pasienten er? - "Gode dager gir bedre liv": et intervju med Finn Schjøll - Ny doktoravhandling: Kristinn Hegna: Homo. Betydningen av seksuell erfaring, tiltrekning og identitet for selvmordsforsøk og rusmiddelbruk blant ungdom.

Tidsskriftet har et opplag på 5500 eksemplarer og nesten 5000 abonnenter. Det sendes gratis til nøkkelpersoner og andre fagpersoner som i sin virksomhet støter på selvmordsproblematikken: til arbeidsplasser innen helse- og sosialfaglig sektor, skolen, Forsvaret, kirken og politiet, samt til forvaltningen og frivillige organisasjoner som arbeider med selvmordsforebygging. Mange abonnenter er det også i våre nordiske naboland, for det fins ikke noe tilsvarende tidsskrift i Norden. Forfattere til artiklene er fra både Norge og andre land.

Suicidologi utkom med tre nummer i 2007, alle på 32 sider, og dette var 12. årgang.

Redaksjonskomitéen besto i 2007 av:

Lars Mehlum (redaktør), Kirsti Amundsen (redaksjonssekretær), Henning Herrestad, (alle tre fra SSFF), Dag Willy Tallaksen, høgskolelektor ved Høgskolen i Akershus, Arne Thorvik: psykiater og forsker i Psykiatrien i Vestfold, HF.

Ildri Kjølseth: geriater og forsker ved Regionalt ressursenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging i Helse Sør-Øst, region Øst.

Mette Ystgaard, forskningsleder v/Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Region Øst og Sør

Øvrige formidlingstiltak

Fagbibliotek

SSFF har et eget fagbibliotek som er sentralt plassert. Her er det to pc'er med tilgang til litteraturdatabaser og elektroniske tidsskrifter. Biblioteket er tilgjengelig for fagfolk og studenter fra hele landet. Publikasjonene er søkbare i det nasjonale biblioteksystemet Bibsys. Bokstammen teller rundt 1250 titler, dvs. bøker, avhandlinger og hovedoppgaver. I tillegg kommer offentlige publikasjoner, tidsskrifter, undervisningssett, filmer og brosjyrer. Tilveksten i 2007 var på 140 bøker (inkl. avhandlinger og hovedoppgaver). I tillegg kom enkelte rapporter og filmer. Vi kjøper inn all ny suicidologisk litteratur som er relevant for oss, både forskningsbasert og /eller klinisk orientert litteratur, samt skjønnlitteratur. Selv om bokstammen er liten sammenlignet med andre bibliotek, er vi fortsatt alene i Norge om å eie mange av de suicidologiske bøkene.

Poster- og litteraturutstillinger

4. Nasjonale konferanse i selvmordsforebygging, 10.-11. mai på Lillehammer

En viktig formidlingsoppgave er å presentere miljøer som arbeider med selvmordsforebygging, og å være til stede med litteratur og annen informasjon der

fagfolk møtes. På Lillehammer presenterte vi SSFFs forsknings- og formidlingsprosjekter via en posterutstilling, der de regionale ressursmiljøene, Vivat og LEVE også presenterte seg. Dessuten viste vi fram en mengde nyere avhandlinger, rapporter, tidsskrifter, filmer m.m. Den lokale høgskolebokhandelen hadde en bokutstilling der konferansedeltakerne fikk anledning til å kjøpe bøker om psykisk helse. Vi kom med innspill til bokutvalget.

Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september, fagkonferanse i Bergen

Her deltok vi med en litteraturutstilling og stilte ut sentrale selvmordsrelaterte bøker, enkelte rapporter og filmer, og tidsskriftet Suicidologi.

Begge steder var det stor interesse for utstillingene. Mange sa seg fornøyd med å bli informert om de nyeste publikasjonene om selvmordsproblematikk.

Kontakt med massemedia

Medarbeiderne ved SSFF har gjennom året hatt et aktivt samarbeid med ulike massemedier som det vil fremgå av oversikten nedenfor. Dette opplever vi som fruktbart til tross for at det stundom kan være vanskelig å finne den riktige balansen mellom åpenhet og tilbakeholdenhet mot for stor fokusering på enkelte tema innenfor suicidologien. SSFF arbeider til stadighet med denne typen avveininger.

Massemediene er uhyre viktige som samarbeidspartnere for å gi informasjon om problemet selvmord i samfunnet. SSFF ser det som en naturlig oppgave å bistå mediene med oppdatert informasjon samtidig som vi i utgangspunktet ser positive muligheter til, gjennom massemedia, å formidle stoff til allmennheten som kan virke gunstig i det selvmordsforebyggende arbeidet. De fleste norske mediefolk er både konstruktive og ansvarsbevisste i forhold til temaet selvmord. Sammenliknet med situasjonen i flere andre land er det liten tvil om at Norge er i en heldig stilling på dette området.

Kunnskapsutviklingstiltak

Med kunnskapsutvikling mener her vi her utvikling av læremidler og aggregering av kunnskap i formidlingsøyemed til forskjell fra forskning. SSFF har tidligere utviklet flere bokprosjekter. I 2007 var det andre medier som stod i fokus.

E-læringsprogram: Suicidalvurderingsprogrammet

SSFF har utviklet et dataprogram som gir undervisning i vurderer risiko for selvmord hos pasienter. Programmet er åpent tilgjengelig på

<http://www.med.uio.no/studier/elaring/fagomraader/psykiatri/suicidrisikovurdering/>

Målsettingen med programmet er å gjøre helsepersonell tryggere og sikrere i sin vurdering av suicidalfare. Dette vil komme psykiatriske og selvmordsrisikoutsatte pasienter til gode ved at risiko avdekkes på et tidligere tidspunkt, at kliniske vurderinger blir av bedre kvalitet, og at det oftere iverksettes hensiktsmessige selvmordsforebyggende tiltak.

SSFF har fått tildelt midler av Sosial- og helsedirektoratet for å lage en forbedret versjon av dette programmet. Denne versjonen vil være spesielt rettet mot allmennleger. Den blir

laget slik at den kan distribueres på en DVD. I 2006 ble det inngått kontrakt med Tiber AS om utviklingen av programmet, i 2007 ble det inngått kontrakt med Snøballfilm AS om innspilling av filmer som dekker tre nye lege-pasientsamtaler. Det ble nedlagt et omfattende arbeid med å lage manus for disse filmene, og de ble innspilt i november 2007. Programmet vil bli ferdigstilt i 2008.

Undervisningsfilm og medfølgende kursperm

Utgangspunktet for dette prosjektet var at SSFF så et potensial i materialet som var innspilt av Snøballfilm i 2005 til å lage en undervisningsfilm. Vi vurderte at vi derigjennom kunne nå helsepersonell som ikke lar seg friste til å bruke nye dataverktøy.

Snøballfilm gjorde våren 2006 en rekke nye opptak med skuespillerne vi hadde brukt til å spille pasienter og av intervjuer med professor Lars Mehlum, overlege Morten Sandbu og overlege Ingrid Havnes. Dette ble klippet sammen med de tidligere opptakene slik at vi får se glimt av historien ”pasientene” forteller sine behandlere, og høre ekspertene kommentere hvordan man bør gjøre risikovurderinger. Filmen fikk tittelen ”**Tid for liv**”, og var ferdig produsert 1.12.2007, levert i 100 kopier til SSFF.

SSFF har produsert et skriftlig undervisningsmateriale med utgangspunkt i filmen. Målet er å lage et helhetlig kurs for undervisning i klinisk vurdering av risiko for selvmord, der filmen inngår som et læremiddel. Undervisningsmaterialet består foruten filmen av et undervisningshefte med korte tekster til de ulike tema i vurderingssamtalen, faktabokser og refleksjonsoppgaver som refererer til scener i filmen. Det er også laget en læreveiledning med læringsmål og forslag til undervisningsopplegg. Enhet for konsultasjonspsykiatri ved Aker Universitetssykehus, representert ved overlege Svein Staff, spesialist i psykiatri Ellen Munthe-Kaas og oversykepleier Trond Jørgensen, står for det faglige innholdet i permene. Seniorskonsulent Elin Anita Fadum er sekretær for gruppen. Tiber AS står for layout. Distribusjon av undervisningsopplegget vil begynne i 2008.

5. SSFFs undervisning og kompetanseoppbygging

En av forutsetningene for å utvikle gode forebyggende tiltak, og for å nå fram til selvmordsnære mennesker med tilstrekkelig hjelp, er at aktuelle faggrupper har tilstrekkelig kunnskap både om selvmordsatferd og om forebyggende strategier. Formidling av oppdatert og evidensbasert kunnskap som er tilpasset ulike faggrupper og arbeidssituasjoner, er derfor et sentralt mål for vår virksomhet.

Universitetsintern undervisning

Som en del av Det medisinske fakultet deltar personell ved seksjonen med undervisning på grunn-, etter- og videreutdanning for leger. Det gjelder undervisning i generelle psykiatriske emner, smågruppeundervisning og naturligvis også forelesninger i spesielle suicidologiske tema. Seksjonen tar et særlig ansvar for å kvalitetssikre den suicidologiske undervisningen som gis til medisinstudentene ved Universitetet i Oslo. Disse studentene mottar slik undervisning i studiets 8., 9. og 11/12. semester – i alt 6 forelesningstimer –

og i tillegg løser de minst én PBL-oppgave med fokus på suicidalproblematikk. I 11./12. semester har videre alle studentene tilbud om hospitering ved Psykiatrisk legevakt med fokus på klinisk vurdering av suicidalitet og intervensjon i kriser. SSFF har utviklet et eget e-læringsprogram om selvmordsrisikovurdering der medisinstudenter er den viktigste målgruppen.

Ansatte ved seksjonen underviser også i kliniske emner ved Psykologisk institutt.

Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid (VISA)

Seksjon for selvmordsforskning og – forebygging tilbyr en toårig deltids videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. Fullført utdanning gir 60 studiepoeng. Det tredje kullet på videreutdanningen startet januar 2006. 13 studenter avsluttet sitt studieløp høsten 2007. Videreutdanningstilbudet finansieres ved kroner 300 000 av SSFFs grunnbevilgning og studieavgifter fra studentene på kr. 12 000 pr. student pr. semester. De fleste studentene får dekket sine utgifter til studiet av sine arbeidsgivere. SSFF fikk i 2007 tillatelse fra Shdir om å omdisponere 170 000 av sin grunnbevilgning til stipendier til 7 studenter som ikke fikk dekket utgiftene til studiet fra sin arbeidsgiver.

Det ble i 2007 avholdt 3 undervisningsuker, alle i SSFFs lokaler på Gaustad sykehus. Det ble brukt både eksterne og egne forelesere. I tiden mellom undervisningsukene deltok de fleste av studentene i det elektroniske klasserommet (Fronter) og noen møttes fysisk til kollokvier. Eksamen ble gjennomført i form av innlevering av skriftlig prosjektoppgave og muntlig eksamen. 13 studenter avla eksamen, 6 har fått utsatt sin eksamen på grunn av langvarig sykdom. Studentevalueringer er gjennomført etter hver undervisningsuke. I desember 2007 ble det gjennomført en sluttevaluering. Av 12 besvarelser svarte 11 at de hadde fått mer eller omtrent det de hadde forventet av utdanningen.

Kurs og foredragsvirksomhet

SSFF har en utstrakt ekstern undervisningsvirksomhet. Personell fra SSFF bidrar med forelesninger ved en rekke eksterne kurs og seminarer rundt i landet slik det vil fremgå i pkt 4.3. SSFF holder kurs og konferanser både i egen regi og i samarbeid med andre enheter.

Sakkyndighetsoppgaver, bedømmelser og eksamensarbeid

Medarbeidere ved SSFF nedlegger ganske omfattende innsats i forbindelse med eksamen i psykiatri og rettspsykiatri for studenter på profesjonsstudiet i medisin, eksamen i selvmordsforebyggende arbeid ved VISA, og dessuten som sensorer ved eksterne studier, slik som ved profesjonsstudiet i psykologi, Psykologisk institutt, UiO.

Medarbeidere ved SSFF nedlegger også en god del arbeid ved kompetansevurderinger for søkere til vitenskapelige stillinger ved universitetene, særlig ved UiO. Dessuten deltar medarbeidere ved SSFF i bedømmelseskomiteer for doktorgrader og som opponenter ved disputaser (se detaljert oversikt).

Flere av SSFFs forskere utfører på regelmessig basis fagfellellevurderinger av vitenskapelige arbeider som søkes publisert i norske og utenlandske tidsskrifter og deltar

i redaksjonskomiteer for vitenskapelige tidsskrifter innen suicidologi (Archives of Suicide Research, Suicide & Life-threatening Behavior). Videre opptrer forskere ved SSFF som sakkyndige ved vurdering av søknader som forskningsmidler i flere sammenhenger i inn- og utland.

Medarbeidere ved SSFF mottar årlig en rekke forespørsler om å fungere som sakkyndige for ulike offentlige instanser; særlig Statens helsetilsyn og domstolene og søker så langt råd er å etterkomme slike forespørsler.

6. SSFFs veiledning og rådgivning

SSFF gir i løpet av året bistand til en rekke ulike fagmiljø, institusjoner, fagfolk, pasienter og pårørende i forhold til ulike problemstillinger innefor det suicidologiske fagfeltet. Det gjelder ofte råd og bistand til gjennomføring av utdanning, utvikling av kliniske tiltak eller rutiner, forebyggingsprosjekter, bok- eller videoprojekter eller hjelp til å finne fram til rett behandling eller hjelpetiltak.

Nasjonale faglige retningslinjer for selvmordsforebygging i psykisk helsevern

Etter initiativ fra SSFF ble det i 2004 igangsatt et arbeid for å utvikle kunnskapsbaserte nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging innen psykiske helsevern. Arbeidet har vært forankret i Sosial- og helsedirektoratet, men stod stille en lang periode 2006-07 i påvente av at en systematisk kunnskapsoppsummering av effektive selvmordsforebyggende intervensjoner skulle bli ferdigstilt. Denne kunnskapsoppsummeringen er blitt gjennomført i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, med støtte i en ekspertgruppe. Gruppen har vært faglig ledet av Lars Mehlum og i tillegg har Fredrik A. Walby fra SSFF deltatt. Siste del av kunnskapsoppsummeringen ble publisert i 2007 og arbeidet med nasjonale faglige retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern ble deretter gjenopptatt. En arbeidsgruppe ledet av fagsjef Ewa Ness, Ullevål Universitetssykehus med forsker Fredrik Walby fra SSFF som faglig sekretær leverte et forslag til retningslinjer til Sosial- og helsedirektoratet i juni 2007. Etter en bred eksternt høringsrunde er dokumentet blitt ferdigstilt for publisering.

Det har tatt vesentlig lenger tid enn forventet å få fram disse faglige retningslinjene. Likevel er SSFF totalt sett meget tilfreds med resultatet siden man har lyktes med å etablere konkrete og anvendbare retningslinjer forankret i a) kunnskapsbasis, b) offentlig forvaltning, c) brukerorganisasjoner, d) sentrale profesjonsorganisasjoner og e) det suicidologiske fagfeltet. En slik entydig forankring er ingen selvfølge siden retningslinjedokumentet omtaler forhold som berører mange vanskelige og potensielt risikofylte faglige avveininger i møte med komplekse problemer i en heterogen pasientgruppe. Vi antar at den gode forankringen av retningslinjene vil være et svært godt utgangspunkt for det viktige arbeidet som nå står foran oss i å implementere de faglige anbefalingene som ligger i dokumentet.

Kvalitetsarbeid og sakkyndige vurderinger

I løpet av 2007 har SSFF fortsatt sitt arbeid med å gi faglig bistand til helseforetak i spørsmål om kvalitetsstandarder for selvmordsforebygging i psykisk helsevern. Det er stor interesse for å utvikle prosedyrer og rutiner ved avdelingene, og faglige råd, undervisning og veiledning er sterkt etterspurt. Personell ved SSFF har også i 2007 vært involvert i sakkyndige vurderinger av tilfeller av selvmord og selvmordsforsøk hos pasienter under behandling i spesialisthelsetjenesten. Blant annet har man avgitt sakkyndige vurderinger i saker som har vært ført for domstolene. Slikt arbeid er tidkrevende, men må ivaretas for å sikre en tilstrekkelig god faglig standard i saker av stor prinsipiell betydning – både for brukerne og deres pårørende og for helseforetakene.

VIVAT

VIVAT er et nasjonalt undervisningsprogram som sprer kunnskap om førstehjelp ved selvmordskriser til vide grupper av fagfolk og frivillige gjennom bruk av standardiserte kurs og pedagogiske hjelpemidler. SSFF ser VIVAT som et viktig tiltak for å nå ut med suicidologisk basiskunnskap både innenfor helsevesenet og videre ut til andre grupper som kommer i kontakt med mennesker som kan være i fare for å ta sitt eget liv. SSFF leder var derfor leder for VIVATs styringsgruppe ved opprettelsen av VIVAT, og SSFFs nestleder var leder for VIVATs styringsgruppe i 2007. I 2007 ble meget positive resultatet av en uavhengig evaluering av VIVAT offentliggjort, og forslag om en permanent organisering ble fremmet for bevilgende myndigheter. Hovedtrekkene i forslaget ble godtatt, og VIVAT er nå ikke lenger et midlertidig prosjekt.

Dialektisk atferdsterapi

SSFF er sterkt opptatt av at innholdet i den hjelp og behandling som selvmordsnære personer mottar i helsevesenet skal holde tilstrekkelig høy standard og at metoder som har vist seg effektive i størst mulig grad blir tatt i bruk – og så raskt som mulig – i Norge. Spesifikke behandlingstilbud for personer med tilbakevendende selvmordsatferd er fortsatt en mangelvare i Norge til tross for at dette må anses for å være ett av de aller viktigste selvmordsforebyggende tiltak vi kan tenke oss. Dialektisk atferdsterapi (DBT) er en form for kognitiv atferdsterapi som i flere randomisert kontrollerte studier har vist seg effektiv i behandling av personer med gjentatte episoder med suicidalitet. Ved Montefiore Medical Center i New York er denne behandlingsformen også videreutviklet for arbeid med ungdom med repeterende suicidalatferd. SSFF innledet i 2002 et samarbeid med Ungdomspsykiatrisk senter ved Sykehuset Telemark HF om et prosjekt der siktemålet var å få utdannet norske terapeuter i dialektisk atferdsterapi for ungdommer. Senere har man styrket innsatsen, blant annet gjennom studien av effekten av DBT tilpasset for ungdommer – denne finnes omtalt annetsteds i årsrapporten. SSFF har innledet et strukturert samarbeid med flere barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker i Oslo-området i forbindelse med denne studien, og denne økte kontaktflaten med kliniske enheten har hatt en rekke gjensidig gunstige virkninger.

Om lag 20 behandlere ble ferdigutdannet til DBT i 2007. Behandling av pasienter har pågått gjennom hele 2007 i regi av effektstudien. Interessen for DBT – særlig i barne- og ungdomspsykiatriske enheter – i Norge er sterkt økende. SSFF har søkt å spre

informasjon om behandlingsmetoden gjennom utarbeidelse av informasjonsmateriell og gjennom oversettelse av behandlingsmanualer.

Sosial- og helsedirektoratet gav SSFF og R-BUP Øst og Sør oppdraget å videreføre dette og gjennomføre et 3-årig utdanningsprosjekt. Hensikten med prosjektet er å utdanne terapeuter som arbeider i psykisk helsevern for voksne og psykisk helsevern for barn og ungdom. Videre ønsker man å etablere et nasjonalt og nordisk nettverk for DBT-terapeuter. Prosjektet blir gjennomført i samarbeid med stiftelsen Behavioral Tech Seattle/USA. Prosjektet startet opp høsten 2007 ved at en 50% koordinatorstilling ble utlyst. Utdanningskoordinatoren vil være ansatt ved SSFF og ha ansvaret for å koordinere planlegging og gjennomføring av prosjektet i samarbeid med R-BUP Øst og Sør. Arbeidet med å markedsføre utdanningen til relevante kliniske miljøer med sikte på å oppstart av utdanningen våren 2008.

Forsvaret

Forsvarets selvmordsforebyggende arbeid koordineres av Rådet for selvmordsforebyggende arbeid i Forsvaret (RSAF) som sorterer under Forsvarsstaben. I sin tur er dette rådet underlagt Forsvarets hovedarbeidsmiljøutvalg (FHAMU). Ansvaret for selvmordsforebygging i Forsvaret er lagt i ledelseslinjen og koordineres gjennom FHAMU og de lokale arbeidsmiljøutvalg. SSFF har gjennom årene bidratt på forskjellige måter i mange av de selvmordsforebyggende tiltakene. I de senere år har seksjonens engasjement i dette arbeidet handlet om å gi råd og faglig bistand til ansvarlige ledd i Forsvarsstaben. Dette arbeidet konsentrerer seg om omstillingsproblematikk, utdanning av personell i selvmordsforebyggende emner, krisetelefon drift og bruk av VIVAT-programmet i Forsvaret. Sekretær for Rådet for selvmordsforebyggende arbeid i Forsvaret, rådgiver Elisabeth Næss var student ved VISA i perioden 2005-07.

Omtale av selvmordsproblematikk i massemedia

SSFF fortsatte i 2007 sitt engasjement for å fremme en etisk holdbar pressedekning av selvmord og selvmordsforsøk i norske massemedier. 8. og 9. oktober arrangerte SSFF, i samarbeid med Institutt for journalistikk, en konferanse om Medias innflytelse på selvmordsatferd. Konferansen hadde 47 deltagere fra hele landet, både fra mediebedrifter, høskoler og universiteter, frivillige organisasjoner og sentrale aktører i det selvmordsforebyggende arbeid. Første dag av konferansen hadde temaet *Selvmord og journalistikk*. Våren 2007 fremmet flere journalister og mediaforskere krav om en ny revisjon av Vær varsom-plakatens § 4.9 (om selvmord) ut fra undersøkelser av pressens problemer med å håndtere kravet om å unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger. Disse fikk presentere sine argumenter, og professor Lars Mehlum presenterte forskningen om medias innflytelse på selvmordsatferd. Mer enn 50 studier er utført, og systematiske oversikter over denne forskningen viser ganske entydig at det finnes en imitasjonseffekt etter uheldige oppslag. Paneldebatten, der også generalsekretær i Norsk presseforbund Per Edgar Kokkvold og leder for Pressens Faglige Utvalg professor Trygve Wyller deltok, brakte klarhet i at det er gode grunner for ikke å gjøre noen ny revisjon av § 4.9. Journalisters usikkerhet med hensyn til denne paragrafen må møtes med informasjon og veiledning.

Henning Herrestad deltar i IASPs Taskforce on media and suicide. Dette utvalget fikk i 2007 i oppdrag å lage utkast til en revidert veileder om etisk pressedekning av selvmord og selvmordsforsøk for WHO. Arbeidet ferdigstilles i 2008.

Klinisk og brukerrettet virksomhet

Mange ringer oss for å søke hjelp og råd vedrørende selvmordsproblematikk hos nærstående. Seksjonen har ikke som mål eller ressursgrunnlag til å drive vidtgående klinisk virksomhet, men har drevet videreformidling av henvendelser angående akuttintervensjon ved selvmordskriser. Likevel har enkelte medarbeidere også i 2007 i egen regi tatt i mot enkeltpersoner og familier med behov for hjelp til forståelse eller bearbeidelse etter selvmord. SSFF oppdaterer også informasjonsstoff på sine nettsider rettet mot publikum; personer i krise, bekymrede pårørende eller andre som ønsker å skaffe seg mer kunnskap om selvmordsrisiko og intervensjon ved selvmordsfare.

LEVE – Landsforeningen for etterlatte ved selvmord

Landsforeningen for etterlatte ved selvmord er en viktig samarbeidspartner for SSFF. Organisasjonen er i dag vel etablert med et økende medlemstall, en god sentral ledelse og fylkeslag og lokallag over hele landet. Organisasjonen støtter seg i en del faglige spørsmål på SSFF og de regionale ressursentrene. SSFF bidrar blant annet med faglige foredrag i forbindelse med møtevirksomhet som holdes i regi av LEVE. SSFF har også i 2007 bistått LEVE i deres prosjektlederarbeid med *Verdensdagen for selvmordsforebygging*, blant annet med å oversette IASPs informasjonshefte til norsk. Gry Lunde, prosjektmedarbeider for Verdensdagen for selvmordsforebygging og ansatt i LEVEs sekretariat, fullførte i 2007 Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid.

Verdensdagen for selvmordsforebygging

Høsten 2004 inngikk IASP (International Association for Suicide Prevention) en avtale med LEVE (Landsforeningen for etterlatte ved selvmord) om at de skal ha det koordinerende ansvaret for verdensdagen i Norge i perioden 2005-2007. Gry Lunde er ansatt som prosjektleder for dagen. Den nasjonale markeringen i 2007 var en veldedighetskonsert 9. september i Grieghallen, Bergen og et heldags fagseminar 10. september samme sted, der også SSFF bidro: Lars Mehlum holdt foredraget "Selvmord blant ungdom", og Kirsti Amundsen hadde en utstilling med plakater og litteratur. Informasjon om verdensdagen ble lagt ut på LEVEs og SSFFs nettsted.

Slagord for markeringen i 2007 var: *Selvmordsforebygging i alle faser av livet*

Begrensning i tilgang til selvmordsmidler

Tilgangen til selvmordsmidler spiller en viktig rolle i selvmordsprosessen. Lett tilgang til selvmordsmidler generelt, men særlig til midler med rask og ugjenkallelig virkning, øker risikoen for selvmord. Eksempler på slike midler kan være visse giftstoffer og skytevåpen. Norge er et av de land i verden som har flest skytevåpen i privat eie i forhold til innbyggertallet, og relativt mange selvmord i Norge skjer ved skyting. Bedre sikring av våpen er derfor et viktig selvmordsforebyggende tiltak. Problemstillinger knyttet til våpen og selvmord har vært lite kjent i jakt- og skyttermiljø. SSFF har derfor i flere år

samarbeidet med instanser og miljøer som har praktisk erfaring eller formelt ansvar når det gjelder jakt og sikring av våpen; dvs. representanter fra jakt- og skyttermiljø, Direktoratet for naturforvaltning og Justisdepartementet. Vi registrerer nå økt oppmerksomhet på sikrere oppbevaring av våpen som et selvmordsforebyggende tiltak, og SSFF ser det fortsatt som en viktig oppgave å støtte dette arbeidet. Det er gledelig at forekomsten av selvmord ved skyting har gått ned i de senere år, noe som har bidratt vesentlig til den totale reduksjonen i selvmordsraten i Norge.

Sikring av høye bruer i bystrøk kan spare flere liv hvert år ifølge studier fra andre land. Bruer kan sikres ved for eksempel rekkverk, som gjør det vanskeligere å hoppe fra dem. SSFF har ved gjentatte anledninger vært i kontakt med veimyndighetene i forbindelse med sikring av bruer. I de senere år har bruer i Fredrikstad og Tromsø blitt sikret og det er igangsatt et arbeid for å evaluere mulige effekter av disse tiltakene.

7. SSFFs koordinering og samarbeid med nasjonale og regionale miljøer

Nasjonalt nettverk for selvmordsforebygging

SSFF har vært koordinator for Nasjonalt nettverk for selvmordsforebygging, jfr. www.selvmordsforebygging.no. Nettverket bestod tidligere av de regionale sentrene for selvmordsforebygging. Disse er nå blitt til selvmordsforebyggende team ved de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-ene). I tillegg deltar VIVAT ved sin leder i og med at dette er et nasjonalt program for selvmordsforebygging. LEVE ble også invitert til møtene i 2007 for å styrke samarbeidet med RVTSene om arbeid for etterlatte og om verdensdagen for selvmordsforebygging.

Nettverket hadde to møter i 2007, 12. og 13. februar på SSFF og 18. september på RVTS-Nord. Etter år med mye fokus på RVTS-enes organisering, så vi i 2007 en revitalisering av arbeidet ved at flere utvalg startet samarbeid på tvers av enheten blant annet om å lage brosjyre til etterlatte ved selvmord og å bestille regional statistikk fra Dødsårsaksregisteret.

Koordinering av arbeidet ved RVTS-ene, NKVTS og SSFF

2007 var det første året med felles ledermøter for RVTS-ene, NKVTS og SSFF. Første møte ble holdt 27. februar på NKVTS, deretter telefonmøte 3. mai og siste møte 15. november på RVTS-midt. På møtene har hver av enhetene fått orientert om sitt arbeid, man har drøftet samarbeidsformer og felles prosjekter. 2007 var preget av at flere av RVTSene fortsatt var i en oppstartfase med mye fokus på intern organisering av arbeidet.

Samarbeide om utvikling av felles masterprogram

SSFF har i 2007 samarbeidet med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF) ved Institutt for psykiatri (IPSYK) om å lage et felles masterprogram (120 stp.) innenfor fagområdene selvmordsforebygging, kliniske rusmiddelproblemer og vold og traumatisk stress.

Masterprogrammet vil bli forankret ved Institutt for psykiatri. Det er utarbeidet studieplan og budsjett for masterprogrammet. Det ble i 2007 innsendt søknad om godkjenning av masterprogrammet. Rekrutteringen til masterprogrammet forventes å starte i 2008 med undervisningsstart i 2009. Det vil da bli aktuelt å tilby tidligere studenter ved Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid en overgangsordning slik at de kan utvide videreutdanningen til en mastergrad. Programmet er foreslått å hete:
Erfaringsbasert masterprogram i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold og traumer

Samarbeide om å arrangere 5. Nasjonale konferanse om selvmordsforebygging

5. Nasjonale konferanse om selvmordsforebygging med temaet ”Vold, traumer og forebygging av selvmord” ble avholdt på Lillehammer 10. og 11. mai 2007. SSFF, RVTS-Øst, og Enhet for selvmordsforebygging i Sykehuset Innlandet HF var arrangører for konferansen i samarbeid med NKVTS. Konferansen satte søkelys på det som er felles for selvmordsforebygging og de andre temaene RVTS-ene og NKVTS arbeider med. Hver formiddag var det felles plenarsesjon om traumer og selvmordsatferd, og hver ettermiddag fem ulike parallellsesjoner og workshops. Konferansen samlet ca. 300 deltagere fra både primærhelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste og nøkkelpersoner fra det forebyggende arbeide innen alle feltene av RVTSenes arbeid. Den var godkjent som poenggivende kurs av Den norske lægeforening, Norsk psykologforening og Norsk sykepleierforbund. Konferansen ble arrangert med støtte fra Sosial- og helsedirektoratet.

8. Internasjonalt samarbeid

Internasjonalt forskningssamarbeid

Dette arbeidet er omtalt på s.9 under kapittelet om SSFFs forskning.

International Association for Suicide Prevention (IASP)

SSFF har gjennom en årrekke nedlagt betydelig innsats i å støtte opp under aktivitetene til den internasjonale foreningen for selvmordsforebygging og innsatsen for å styrke samarbeidet om selvmordsforebyggende tiltak internasjonalt. Etter at Lars Mehlum gikk av som organisasjonens president i 2005 har innsatsen blitt redusert, men SSFF anser det fortsatt som viktig å delta i denne organisasjonens mange aktiviteter. Blant annet har SSFF utviklet og driver et eget nettsted for IASP. I løpet av 2006 ble det igangsatt et nytt samarbeidsprosjekt med Verdens helseorganisasjon og IASP: ”Best Practices on Community Action for Safer Access to Pesticides” som retter seg mot å finne fram til effektive forebyggingsmetoder i forhold til selvmord ved bruk av landbruksgifter (pesticider). Her er Lars Mehlum medlem av styringsgruppen. SSFFs medarbeidere deltar i flere av IASPs utvalg. Henning Herrestad ble i 2006 medlem av IASP Task Force on Suicide and the Media og Lars Mehlum er medlem av IASP Task force on prevention of suicide in the military and police og IASP Task force on Cross-national systems for certifying suicidal deaths.

Annet internasjonalt samarbeid

SSFF er representert i en rekke internasjonale fora for selvmordsforskning og forebygging. Senterets leder, Lars Mehlum er medlem av:

WHO European Network for Suicide Research and Prevention

Academy of Suicide Research.

American Foundation for Suicide Research, Scientific Advisory Board

IASP Task force on prevention of suicide in the military and police

IASP Task force on Cross-national systems for certifying suicidal deaths

WHO/IASP Community Intervention for Safer Access to Pesticides. Steering Committee

European Symposium on Suicide and Suicidal behaviour, Glasgow 2008, Scientific Board

Lars Mehlum er også consulting editor i 2 (Suicide & Life-Threatening Behaviour og Archives of Suicide Research) av de 3 internasjonale suicidologiske forskningstidsskriftene og deltar i editorial board i det 3. (Crisis).

9. Deltagelse i styre og tillitsverv

SSFF legger vekt på å ha styre- og tillitsverv for organisasjoner som arbeider med selvmordsforskning eller –forebygging, og å delta i akademiske oppgaver der suicidologisk kompetanse er etterspurt. Her følger en oversikt over slike verv i 2007.

Herrestad, H.:

- VIVAT – nasjonalt undervisningsprogram i selvmordsforebygging, styringsgruppeleder.
- Arbeidsgruppen for utdanningspørsmål (RVTS-ene, NKVTS, SSFF), leder.

Mehlum, L.:

- WHO EURO - European network for suicide research and prevention. Medlem.
- International Academy for Suicide Research. Medlem.
- Rådet for psykisk helse. Styremedlem.
- National Suicide Prevention Programme for Germany. Medlem av Scientific Board.
- European Mental Health Working Party. The European Commission, the Ministry of Health of Luxembourg. Medlem.
- American Foundation for Suicide Prevention, Member of Scientific Advisory Council.
- WHO/IASP Community Intervention for Safer Access to Pesticides. Steering Committee.

- Faglig leder for ekspertgruppe for utarbeidelse av kunnskapsoversikt om effekten av Forebyggende intervensjoner i psykisk helsevern. Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten.
- Redaktør for tidsskriftet Suicidologi.
- Archives of Suicide Research, Consulting Editor.
- Suicide and Life-threatening behaviour, Consulting Editor.
- Fast reviewer for: British Medical Journal, Acta Psychiatrica Scandinavica, Crisis, Archives of Suicide Research, Suicide and Life-threatening Behavior. Ad hoc reviewer for tidsskriftene: Anxiety, Stress and Coping, Psychological Medicine, Nordic Psychiatric Journal, Psychopathology, QJM (Quarterly Journal of Medicine) og Tidsskrift for Den norske lægeforening.

Walby, F. A.:

- Peer Reviewer; Journal of Affective Disorders, Academic Psychiatry, Tidsskrift for Norsk Psykologforening.
- Ekstern konsulent for Statens helsetilsyn
- Fagekspert, Helsetilsynet i Østfold
- Engasjert faglig sekretær, utforming av Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern. Sosial- og helsedirektoratet.
- Deltakelse som fagekspert i to systematiske kunnskapsoppsummeringer i regi av Kunnskapssenteret.
- Hovedveileder for hovedoppgave i psykologi.
- Biveileder, 2 PhD kandidater

10. Oversikter over aktiviteter og produksjon i 2007

I dette kapittelet har vi samlet oversiktene over SSFFs aktiviteter i 2007.

Forskningsprosjekter ved SSFF

Her følger en prosjektoversikt over alle forskningsprosjektene SSFF er involvert i.

Epidemiologiske prosjekter

1. **CASE (Child and Adolescent Self-harm in Europe): Villet egenskade hos barn og unge – en europeisk multisenterstudie.**

Prosjektleder: Mette Ystgaard,

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Prosjektmedarbeidere ved SSFF: Ingeborg Rossow og Nils Petter Reinholdt

Bakgrunn

Omfattende sykehusbaserte registreringer viser at villet egenskade er vanlig blant ungdom i de fleste land i Europa. Oppfølgingsstudier gir dessuten entydig dokumentasjon på at slik selvskadende atferd er et økende problem blant unge. For å få sikrere kunnskap om forekomst av villet egenskade blant ungdom og hva som kjennetegner denne ungdomsgruppen, utviklet samarbeidsgruppen en ny metode for registrering og klassifisering av villet egenskade. I denne metoden anvender forskerne strenge predefinerte kriterier for inklusjon og kategorisering av ungdommenes beskrivelser av sin selvskadende atferd.

Prosjektstatus 2007

Datamaterialet er rikholdig og gir grunnlag for å belyse en rekke problemstillinger. I 2007 er en artikkel med fokus på sammenhengen mellom alkoholbruk og villet egenskade hos ungdommer publisert i tidsskriftet *Suicide and Life-Threatening Behaviour*.

Finansiering

Den norske delen av CASE-studien er finansiert av Stiftelsen Helse og Rehabilitering.

Samarbeidspartnere: Ella Arensman, National Suicide Research Foundation, Cork, Irland Keith Hawton, Centre for Suicide Research, University Oxford, UK, Nicola Madge, National Children's Bureau, London, UK, Kees van Heeringen, Unit of Suicide Research, Ghent University, Belgia, Erik Jan deWilde, Municipal Health Service Rotterdam area, Nederland, Diego de Leo, Australian Institute for Suicide Research and Prevention, Griffith University, Australia, Sandor Fekete, Department of Psychiatry, University of Pecs, Ungarn.

Publikasjoner

Rossow I, Ystgaard M, Hawton K, Madge N, van Heeringen K, de Wilde EJ, DeLeo D, Fekete S, Sullivan C. *Cross-national comparisons of the association between alcohol*

consumption and deliberate self-harm in adolescents. Suicide & Life-Threatening Behavior 2007 Dec;37(6):605-15.

Ystgaard M, Reinholdt NP, Husby J, Mehlum L. *Villet egenskade blant ungdom. Tidsskr Nor Laegeforen.* 2003 Aug 28;123(16):2241-5.

Ystgaard M. *Villet egenskade blant ungdom: nye forskningsresultater og konsekvenser for forebyggende arbeid. Suicidologi* 2003;8(2):7-10.

Ystgaard M. *Nytt multisenterprosjekt om villet egenskade blant barn og unge i Europa. Suicidologi* 2001;6(1):14-14.

Ystgaard M, Reinholdt NP, Mehlum L: *Mestring, hjelp og støtte: resultater fra videregående skole i Oppland: delrapport fra forskningsprosjektet Child and adolescent self-harm in Europe (CASE).* Oslo: Universitetet i Oslo, Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2001.

Ystgaard M, Husby J, Mehlum L: *Mestring, hjelp og støtte: resultater fra videregående skole i Hedmark: delrapport fra forskningsprosjektet Child and adolescent self-harm in Europe (CASE).* Oslo: Universitetet i Oslo, Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2002.

2. The epidemiology of firearm injury mortality and law regulations in Norway 1969-2001

Prosjektansvarlig v/ SSFF: Finn Gjertsen og Lars Mehlum

Bakgrunn

Hensikten med studien er å gi en samlet beskrivelse av utviklingsmønstre i fatale skader som følge av bruk av skytevåpen i siste 30-årsperiode, og vurdere om det er assosiasjon mellom forekomst og lovgivning som regulerte tilgang til skytevåpen. Forekomst og utvikling i de fatale skadetilfeller vil bli inndelt etter; ulykke, drap, selvmord og andre ytre årsaker. Hvilke type skytevåpen som ble benyttet og kvaliteten på denne informasjonen i det sentrale helseregisteret vil bli undersøkt. Materialet er innhentet fra Dødsårsaksregisteret. Utviklingstrender vil bli estimert ved å bruke regresjons modeller (Poisson).

Prosjektstatus 2007

Det er innhentet nødvendige tillatelser til å behandle sensitive helseregisteropplysninger fra Sosial- og helsedirektoratet og Datatilsynet. I 2007 ble det søkt om forlengelse av gjeldende tillatelser, og dette ble innvilget av nevnte etater. Regional komité for medisinsk forskningsetikk Sør-Norge har vurdert og anbefalt prosjektet. Etterlatte og pårørende skal ikke kontaktes. Når analysene er gjennomført og senest ved prosjektslutt skal det midlertidige forskningsregisteret (personopplysningene) slettes.

Publikasjoner

Foreløpige resultater ble presentert på SSFFs 10-års jubileumskonferanse i november 2006. Planen er å avslutte prosjektet i 2008 og presenteret resultatene i et internasjonalt epidemiologisk tidsskrift.

3. Akutte forgiftninger 1999-2004. Sykelighet og dødelighet.

Prosjektansvarlig v/SSFF: Finn Gjertsen

Samarbeidspartnere: Erik Andrew, Knut Joachim Berg ,Grethe Helen Bøe.

Bakgrunn

Formålet med undersøkelsen var å undersøke omfanget av akutte forgiftninger på nasjonalt nivå i seksårsperioden 1999-2004; antall dødsfall og antall utskrivninger fra somatiske sykehus etter døgnopphold. Videre var det et formål å undersøke hvilke type agens som ble benyttet, og vurdere kvaliteten på denne informasjonen i de to sentrale helseregistrene som informasjonen ble innhentet fra. Prosjektet fikk kun tilgang til tabelldata på nasjonalt nivå, det vis si anonymisert informasjon etter helseregisterlovens definisjon. Følgelig var det ikke aktuelt å søke om tillatelser fra Sosial- og helsedirektoratet og Datatilsynet eller fremlegge prosjektet for forskningsetisk komité.

Prosjektstatus 2007

Prosjektet ble avsluttet i 2007 og resultatene ble publisert.

Publikasjoner

Grethe Helen Bøe Lilleeng, Knut Joachim Berg, Finn Gjertsen & Erik Andrew. *Akutte forgiftninger 1999-2004, sykelighet og dødelighet*. Tidsskrift for Den norske lægeforening nr 8, 2007; 127:1023-7.

4. Selvmord og voldsom død blant FN/NATO-personell.

Prosjektansvarlig v/SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartner: Siri Thoresen

Bakgrunn

Norge har bidratt til FN/NATO-operasjoner i mer enn 50 år. De fleste FN/NATO-soldater har et positivt utbytte av tjenesten, men tidligere forskning viser at belastninger og stress i løpet av tjenesten kan medføre økt risiko for psykiske helseproblemer i tiden etterpå. Målet med denne studien var å kartlegge forekomsten av, og risikofaktorer for, selvmord blant norske FN/NATO-veteraner.

Prosjektstatus 2007

I 2007 har data blitt videre analysert i forhold til å belyse sammenhengen mellom eksponering for traumatisk stress og utvikling av selvmordstanker blant veteraner fra fredsbevarende oppdrag. En artikkel fra dette arbeidet er nå akseptert for publisering i tidsskriftet Journal of Nervous and Mental Disease.

Finansiering

Undersøkelsen er finansiert av Forsvarsdepartementet.

Publikasjoner

Thoresen S, Mehlum L, Moller B. *Suicide in peacekeepers--a cohort study of mortality from suicide in 22,275 Norwegian veterans from international peacekeeping operations.* Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol. 2003 Nov;38(11):605-10.

Thoresen S, Mehlum L. *Risk factors for fatal accidents and suicides in peacekeepers: is there an overlap?* Mil Med. 2004 Dec;169(12):988-93.

Thoresen S, Mehlum L. *Suicide in peacekeepers: risk factors for suicide versus accidental death.* Suicide Life Threat Behav. 2006 Aug;36(4):432-42.

Thoresen S, Mehlum L, Roysamb E, Tonnessen A. *Risk factors for completed suicide in veterans of peacekeeping: repatriation, negative life events, and marital status.* Arch Suicide Res. 2006;10(4):353-63.

Thoresen S, Mehlum L. *Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers.* Journal of Nervous and Mental Disease. Akseptert for publisering.

Mehlum L, Thoresen S. *Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers – A seven years follow-up study.* XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Thoresen S, Mehlum L. *Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers.* 23 Congress of the International Society for Traumatic stress studies. Baltimore 15-17.11.2007.

Kliniske prosjekter

SSFF driver følgende *kliniske* prosjekter:

- 5. Akerprosjektet. Oppfølging av selvmordsforsøkere i Oslo kommune - Aker sektor. En prospektiv oppfølgingsundersøkelse.**

Prosjektansvarlige ved SSFF: Lars Mehlum, Ingebjørg Hestetun.

Samarbeidspartnere: Mitchell E. Loeb (SINTEF Helse), Mette Ystgaard

Bakgrunn

Dette er en klinisk forløpsundersøkelse av selvmordsforsøkere utført i samarbeid med de kliniske avdelinger ved Aker sykehus i Oslo og de syv bydeler som sykehuset betjener. Prosjektet tar utgangspunkt i et nytt oppfølgingstiltak for selvmordsforsøkere i Aker sektor, der seksjonens medarbeidere sto sentralt i organisering og drift de første to år. Akerprosjektet har fått sitt navn etter den geografiske og organisatoriske forankringen for prosjektet - nemlig i Aker sektor av Oslos helsevesen. Prosjektet omhandler i første rekke oppfølging av selvmordsforsøkere etter medisinsk behandling på Aker sykehus, og er iverksatt som et samarbeid mellom Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging, Aker sykehus og bydeler i Aker sektor. Forskningsprosjektet har blant annet fokusert på risikofaktorer for repetisjon av selvmordsforsøk og på årsaksfaktorer og sykdomsmekanismer ved utvikling av selvmordskriser.

Prosjektstatus 2007

Prosjektet har hatt svak framdrift i 2007. Det gjenstår fortsatt data-analyse og publiseringsarbeid i dette materialet som vil bli iverksatt i 2008 under forutsetning av tilstrekkelig arbeidskraft.

Publikasjoner

Ystgaard M, Hestetun I, Loeb M, Mehlum L. Is there a specific relationship between childhood sexual and physical abuse and repeated suicidal behavior? Child Abuse Negl. 2004 Aug;28(8):863-75.

6. SIPEA - Suicidale pasienter innlagt i PAM – Helse Bergen - en prospektiv oppfølgingsundersøkelse.

Prosjektansvarlig v/SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Liv Mellesdal, Tore Wentzel-Larsen, Hugo Jørgensen

Bakgrunn

En prospektiv kohortstudie av pasienter som innlegges i psykiatrisk akuttmottak i helse Bergen, med særlig vekt på faktorer knyttet til selvmordsrisiko

Hovedmål: Å skaffe kunnskap som kan bidra til etablering av differensierte forebyggingstiltak, behandlings- og oppfølgingstilbud til personer som i dag innlegges i psykiatriske akuttmottak, særlig med tanke på tilbud som kan forebygge selvmord hos risikoutsatte grupper.

Delmål:

- Å gjøre en grundig kartlegging og beskrivelse av bakgrunnsvariabler og faktorer som kan være relatert til selvmordsrisiko hos pasienter som innlegges ved en psykiatrisk akuttavdeling.

- Å beskrive hvilken behandling pasientene har hatt innenfor det psykiske helsevernet før den aktuelle innleggelsen (indeks innleggelse) og å beskrive oppfølging på spesialistnivå etter indeks innleggelse.
- Å analysere sammenhenger mellom pasientrelaterte/situasjonsrelaterte variabler, behandlingsrelaterte variabler og pasientenes forløp med tanke på selvmordsatferd, gjeninnleggelser, evt. død (alle årsaker).

Del I, Kohortstudien: Omfatter alle innleggelser fra opptaksområdet i perioden 1. mai 2005 til og med 30. april 2007. Variabler som blir kartlagt er bl.a.:

- Sosiodemografi (kjønn, alder, boforhold, økonomiske forhold etc.)
- Kliniske, funksjonelle og atferdsrelaterte variabler
- Selvmordsatferd (-tanker, -trusler, -planer og -handlinger) i forkant av innleggelsen, ved mottak og under oppholdet i akuttposten
- Behandling innenfor spesialisthelsetjenesten året før det aktuelle oppholdet
- Planlagt oppfølging etter det aktuelle oppholdet (det tilbudet pasienten skrives ut til)
- Bruk av spesialisthelsetjenester i et to-års perspektiv etter indeks innleggelse (første innleggelse i studieperioden)
- Overlevelse (død på grunn av alle årsaker, inkludert evt. selvmord) i et to-års perspektiv

Del II , Utdypende undersøkelse av ikke-psykotiske pasienter med selvmordsrelaterte innleggelser (indeksgruppen): Et randomisert utvalg av pasienter fra indeksgruppen blir spurt om a) å delta i en strukturert intervjuundersøkelse i løpet av akuttinnleggelsen og b) å bli telefonintervjuet et halvt år etter innleggelsen. Inkluderbare pasienter blir muntlig og skriftlig informert før de eventuelt gir skriftlig samtykke til å delta. Eksklusjonskriterier er psykose, behov for tolk, kognitiv svikt og/eller manglende samtykkekompetanse.

Statistiske analyser

- Logistisk regresjon for å undersøke sammenheng mellom registrerte baselinevariabler og selvmordsatferd som begrunnelse for innleggelse og selvmordsatferd, kliniske symptomer og funksjon ved oppfølgingstidspunktet
- Overlevelsesanalyser (Kaplan-Meier-analyse og Coxregresjon) for å undersøke i hvilken grad de ovennevnte baselinevariablene predikerer gjeninnleggelse og evt. død

Prosjektstatus 2007

I løpet av året har inklusjon av pasienter i begge delene av studien pågått for fullt. I Del I er det nå samlet data fra 1245 pasienter fordelt på 2479 innleggelser. De første resultatene fra denne delen av undersøkelsen er fremlagt ved IASP kongressen i Irland i 2007 og er under publisering. I undersøkelsens Del II er om lag 250 pasienter inkludert og 6 mnd oppfølgingsintervjuer gjennomført. Siden frafallet ved oppfølging er langt lavere enn forventet (<10%) kan totaltallet av pasienter som må inkluderes reduseres betydelig og inklusjonen beregnes fullført i juni 2008 hvoretter analyser av denne delen av materialet kan påbegynnes.

Finansiering

Lønnsutgifter dekkes av Forskningsavdelingen i Psykiatrisk divisjon, Helse Bergen.
Driftsmidler dekkes av forskningsmidler fra Helse Vest

Publikasjoner

Mellesdal L, Mehlum L, Wenzel-Larsen T, Jørgensen H. *Admissions and readmissions to Psychiatric acute wards – to what extent are they related to suicidality – a 12 month prospective study.* XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

7. SPIO-1 prosjektet: Selvmord blant psykiatriske pasienter i Oslo.

Prosjektansvarlig v/ SSFF: Fredrik A. Walby

Samarbeidspartnere: Erik Ødegaard, Harry Ekeland, Karsten Hytten og Lars Mehlum

Bakgrunn

Målsettingen med prosjektet er å

- 1) Frembringe oversikt over antall pasienter innlagt i psykiatrisk avdelinger i Oslo som tok sitt liv under innleggelse eller i de tre første årene etter utskriving.
- 2) Studere risikofaktorer for gjennomførte selvmord hos h.h.v. pasienter under innleggelse og etter utskriving fra psykiatrisk avdeling.

Prosjektstatus 2007

Vi arbeider for tiden med en artikkel om risikofaktorer for selvmord blant pasientene innlagt på psykiatrisk avdeling. Vi er også i gang med en artikkel om risikofaktorer for selvmord i tiden etter utskrivelse.

Finansiering

Prosjektet er finansiert med midler fra Norges Forskningsråd, Sosial- og helsedirektoratet, Aker Universitetssykehus, Sommers legat, Andresens legat og med interne midler fra SSFF.

Publikasjon

Walby FA, Odegaard E, Mehlum L.

Psychiatric comorbidity may not predict suicide during and after hospitalization. A nested case-control study with blinded raters. J Affect Disord. 2006 Jun;92(2-3):253-60.

8. SPIO-R: Selvmord blant psykiatriske pasienter i Oslo. Del II.

Bakgrunn

SPIO-R bygger videre på materiale, design og resultater fra SPIO-I. I dette prosjektet undersøkes bl.a. følgende problemstillinger:

Er tidligere traumer og andre livshendelser en risikofaktor for gjennomførte selvmord i denne populasjonen?

Hva slags "prediktive" egenskaper har de anerkjente suicidalitets vurderings scalaene The Intersept Scale for Suicidal Thinking, (Lindenmayer et. al. 2003) og Suicide Assessment Scale, (Stanley et. al. 1986) i forhold til gjennomførte selvmord blant pasienter?. Analyseres både som sumskåre og på enkelt ledds nivå.

Er impulsivitet en risikofaktor for gjennomførte selvmord i denne populasjonen ? Impulsivitet målt med "The Impusivity Rating Scale" IRS (Lecrubier et. al. 1995)

Prosjektstatus 2007

Datainnsamlingen er tilnærmet ferdig. Fremdriften har vært meget lav 2007 fordi stipendiaten på prosjektet har vært sykemeldt det meste av året.

Finansiering

Prosjektet er finansiert med midler fra Helse Øst.

Publikasjon

Walby FA, Odegaard E, Mehlum L. *Psychiatric comorbidity may not predict suicide during and after hospitalization. A nested case-control study with blinded raters.* J Affect Disord. 2006 Jun;92(2-3):253-60.

9. Tematisk Område Psykotiske lidelser (TOP). Delstudie om suicidal atferd - Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Erlend, Mork, Lars Mehlum og Fredrik Walby.

Samarbeidspartnere: Ole A Andreassen og Ingrid Melle (Ullevål universitetssykehus). Associate professor Jill M Harkavy-Friedman, Columbia University, New York

Bakgrunn

Studien baserer seg på et omfattende datamateriale fra pasienter med psykotiske lidelser, og materialet samles inn ved psykiatriske behandlingenheter ved sykehusene i Oslo. Hovedmål med denne delstudien er å øke kunnskapen om hva som karakteriserer pasienter med psykotiske lidelser og suicidalatferd sammenlignet med ikke-suicidale pasienter med psykotiske lidelser. Videre ønsker vi å undersøke komponentene i det pre-suicidale syndrom, med andre ord stadier i den selvdestruktive prosessen som leder opp mot en episode med selvmordsforsøk eller villet egenskade, hos pasienter med psykotiske lidelser.

Prosjektstatus 2007

Datainnsamlingen pågår for fullt og første dataanalyser gjennomføres i løpet av våren 2008.

10. Selvmordsforsøkere vurdert ved CL-enheten Aker universitetssykehus 1997-2007.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum.

Samarbeidspartnere: Trond Jørgensen (Enhet for konsultasjonpsykiatri, Klinikk for psykisk helse, Aker universitetssykehus) og Georg Schjelderup (RVTS-Øst).

Bakgrunn

Dette prosjektet utnytter CL-enhetens pasientregistreringer til å undersøke endringer i det kliniske forløpet etter selvmordsforsøk etter at det ble innført et systematisk behandlingsskjedetiltak for denne pasientgruppen ved Aker universitetssykehus med tilhørende bydeler i Oslo.

Prosjektstatus 2007

I løpet av 2007 ble beslutningen tatt om å utvide datagrunnlaget med årgangene 2004-2007 for å kunne studere mulige effekter av de store endringene i sykehusets opptaksområde og de påfølgende potensielt negative konsekvensene for opprettholdelse av en velfungerende behandlingsskjede for pasientene som har vært lagt inn for selvmordsforsøk. Datamaterialet er tilrettelagt og er under punching.

Finansiering

Aker Universitetssykehus

11. Regional differences in suicide rates and use of antidepressives in Norway.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby.

Samarbeidspartnere: Jørgen Bramness og Aage Tverdal (Nasjonalt folkehelseinstitutt).

Bakgrunn

Dette er en studie av sammenhengen mellom forbruk av antidepressiva i befolkningen og selvmordsdødelighet justert for betydningen av endringer i befolkningens alkoholkonsum og arbeidsløshet. Resultater har vært presentert på internasjonale og nasjonale kongresser.

Prosjektstatus 2007

I 2007 ble resultatene rapportert i en internasjonal artikkel og formidlet i en kronikk i Aftenposten. Prosjektet er som sådan avsluttet, men ulike oppfølgingsstudier vurderes løpende i samråd med samarbeidspartnere.

Publikasjoner:

J.G. Bramness, F.A. Walby, Aa. Tverdal (2007): The sales of antidepressants and suicide rates in Norway and its counties 1980–2004. *Journal of Affective Disorders*. 102:1-9

Jørgen Bramnes og Fredrik A. Walby: Selvmord kan forebygges. *Kronikk*. Aftenposten.

12. Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd hos individer med schizofreni.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby

Samarbeidspartnere: Kenneth Pettersen og Nora Nord Rydningen (Psykologisk institutt, UiO og SSFF) og Tore Christensen, psykiatrisk Avd. Sykehuset Sørlandet.

Bakgrunn

Prosjektet har utgangspunkt i en hovedoppgave ved UiO av stud.psychol. Kenneth Pettersen og Nora Nord Rydningen og veiledes av Fredrik A. Walby. Basert på Mark Williams' "Cry of pain"-modell har prosjektet som formål å undersøke om overgeneralisert autobiografisk hukommelse kan være relatert til selvmordsatferd hos individer med schizofrenilignende diagnoser. Prosjektrapporten ble godkjent som hovedoppgave i 2006.

Prosjektstatus 2007

Engelskspråklig artikkel er innsendt til internasjonalt tidsskrift.

13. Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd hos individer med bipolar lidelse.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby.

Samarbeidspartnere: Stud. psychol Eva Sanden (Psykologisk Institutt, UiO) og Tore Christensen, psykiatrisk Avd. Sykehuset Sørlandet.

Bakgrunn

Prosjektet har utgangspunkt i en hovedoppgave ved UiO av stud.psychol. Eva Sanden og veiledes av Fredrik A. Walby. Basert på et liknende prosjekt om pasienter med schizofreni har dette prosjektet som formål å undersøke hvorvidt Mark Williams "Cry of Pain" modell er relevant også for å forstå selvmordsatferd blant pasienter med en bipolar lidelse. I tillegg vil betydningen av opplevd traumatisering bli undersøkt her. Datamaterialet samles inn ved Diakonhjemmet sykehus og ved Sykehuset Sørlandet.

Prosjektstatus 2007

Datainnsamlingen ble gjennomført i 2007. Det tas sikte på innlevering av hovedoppgave samt utarbeiding av internasjonal artikkel i 2008.02.28

14. Behandlingskjede ved villet egenskade – sykehus- og kommunestudie.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Lars Mehlum, Erlend Mork, Elin Anita Fadum, Nils Petter Reinholdt og Ingeborg Rossow.

Bakgrunn

Formålet med studien er å:

- evaluere eksisterende rutiner for behandling av pasienter innlagt for villet egenskade ved medisinske avdelinger med øyeblikkelig hjelp-funksjon i Norge i lys av nasjonale og internasjonale anbefalinger. Se på sammenhenger og utviklingstrekk fra tidligere undersøkelser.
- Evaluere rutiner og praksis i norske kommuner for behandling og oppfølging av pasienter som utskrives fra sykehus etter villet egenskade og henvises for oppfølging i det kommunale hjelpeapparatet. Evaluere rutiner og praksis for samarbeidet mellom sykehus og kommuner og i hvilken grad de anser samarbeidet for tilfredsstillende.

Studien følger opp to tidligere studier gjort ved SSFF, men for første gang med innsamling av data fra kommunene.

Prosjektstatus 2007

Arbeidet med datainnsamling og analyse pågikk i 2007 og man har ferdigstilt en prosjektrapport med hovedresultater og dessuten lagt fram resultater fra studien i form av flere kongresspresentasjoner. I øyeblikket arbeides det med utskrivning av artikler fra studien.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Sosial- og helsedirektoratet.

Publikasjoner

Erlend Mork, Lars Mehlum, Elin Anita Fadum og Nils Petter Reinholdt.

Behandlingskjede ved villet egenskade. Sykehus og kommunestudie. Rapport Seksjon for selvmordsforskning og –forebygging, 2007.

Mork E, Mehlum L, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. *Collaboration between general hospitals and municipalities in the care of deliberate self-harm patients in Norway – a longitudinal study.* XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Mehlum L, Mork E, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. *Quality of care for deliberate self-harm patients at general hospitals in Norway – a longitudinal study.* XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

Fadum E.A, Mehlum L, Reinholdt N.P, Mork E, Rossow I. *Monitoring deliberate self-harm patients at Norwegian general hospitals*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

15. Behandlingskjede ved villet egenskade i norske kommuner

Prosjektansvarlige v/SSFF: Elin A. Fadum, Ingeborg Rossow, Lars Mehlum, Erlend Mork, Henning Herrestad.

Bakgrunn

I Norge mangler vi nasjonal kunnskap på en rekke aspekter ved behandlingskjedetiltak. I 2006 gjennomførte SSFF en undersøkelse der norske kommuners arbeid med pasienter utskrevet fra somatisk sykehus etter villet egenskade ble studert.

Denne undersøkelsen har bidratt til at vi nå for første gang kan danne oss et bilde av hvordan arbeidet er organisert i norske kommuner, og hvordan kommunene opplever sitt samarbeid med det lokale sykehuset om denne pasientgruppen. Samtidig kan denne første studie av kommunenivået for omsorg for villet egenskadepasienter bare gi en forholdsvis enkel beskrivelse av viktige problemstillinger.

Hvilke faglige prinsipper det arbeides etter, hvor omfattende behandling som ytes den enkelte og hvor spesifikt fokus kommunenes hjelpeapparat evner å opprettholde på viktige suicidologiske problemstillinger, er fortsatt meget uklart. Hva som er de eventuelt virksomme elementene i intervensjonene etter villet egenskade/selvmondsforsøk er ikke identifisert.

SSFFs studie fra 2006 viste at det er stor variasjon i hvordan kommunene organiserer sitt arbeid med villet egenskadepasienter og vi vet lite om hvilke modeller som er mest hensiktsmessige. Dette treårige prosjektet ønsker derfor å gjøre en mer inngående studie av hvordan behandlingskjeder for villet egenskadepasienter fungerer i norske kommuner, og se nærmere på innholdsaspekter ved behandlingsoppleggene

Prosjektstatus 2007

Prosjektet er nytt av året. Protokoll er blitt utarbeidet og stipendiat Elin A. Fadum er tilsatt.

16. Hormonforandringer under menstruasjonssyklus og risiko for suicidal atferd.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Alexandra Naletova og Lars Mehlum.

Samarbeidspartner: Babill Stray Pedersen (Kvinneklinikken, Rikshospitalet og Universitetet i Oslo).

Bakgrunn

Hovedhensikten med studien er å innhente nye kunnskaper om kjønnsfaktorer ved suicidal atferd. Av særlig betydning er å avdekke årsaker til den betydelige overvekt av unge kvinner som finnes i Norge og de fleste andre land når det gjelder selvmordsforsøk. Man vil søke å klarlegge sammenhengene mellom hormonelle faktorer, psykisk lidelse, belastende livshendelser og utvikling av risiko for suicidal og selvskadende atferd.

Undersøkelsen er en prospektiv kontrollert oppfølgingsstudie av kvinner med premenstruell depressiv lidelse eller ustabil personlighetsforstyrrelse sammenliknet med friske kontrollpersoner der suicidal atferd (suicidale tanker) hos kvinner i fertil alder kartlegges i forhold til forandringer i kjønnsormon-nivå under menstruasjonssyklus.

Prosjektstatus i 2007

Utviklingsfasen og pilotprosjektet er fullført og sluttrapport avgitt til Sosial- og Helsedirektoratet. På basis av prosjektbeskrivelse og protokoll fikk prosjektet støtte til drift i en 3-årig prosjektperiode gjennom tilskudd fra Sosial- og Helsedirektoratet. Prosjektet dermed klart for igangsetting og vil startes straks stipendiat tilsettes.

Finansiering

Prosjektet er finansiert av Sosial- og Helsedirektoratet.

17. Håp hos suicidale pasienter.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Henning Herrestad.

Samarbeidspartnere: Arne Thorvik og Helge Svare.

Bakgrunn

Prosjektet innebærer en kvalitativ undersøkelse av hvordan suicidale personer selv opplever håp og håpløshet og egen selvbestemmelse.

Prosjektstatus 2007

Datainnsamling ble avsluttet i juni 2007. Arbeid pågår med analyser av intervjuene og artikkelskriving. Thorvik er i gang med datainnsamling i et nytt delprosjekt om tanker om håp og håpløshet hos suicidale pasienter med psykoser.

18. En rett til å dø? – Ethiske spørsmål knyttet til selvmord og eutanasi.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Henning Herrestad.

Bakgrunn

Prosjektet er en undersøkelse og drøfting av etiske argumenter for og i mot at mennesker selv har rett til å bestemme når og hvordan de skal dø, og til å få assistanse til å ta sitt eget liv.

Prosjektstatus 2007

Det har ikke vært tid til å utvikle prosjektet i 2007, men prosjektet fortsettes fordi temaet stadig dukker opp i den offentlige debatt.

Effektstudier

SSFF driver følgende *effektstudier*:

19. Dialektisk atferdsterapi for ungdom med repeterende suicidalatferd – en randomisert kontrollert studie.

Prosjektgruppe: Lars Mehlum (prosjektleder), Bo Larsson, Berit Grøholt, Anita J. Tørmoen, Maria Ramberg, Stine Laberg og Egil Haga (prosjektkoordinator)

Samarbeidspartnere: Alec Miller/Sarah Reynolds (Montefiore Medical Centre, Albert Einstein School of Medicine, New York/Behavioral Tech), NOVA og Nasjonalt folkehelseinstitutt, Anne Mari Sund (NTNU), Katie Korslund (University of Washington/Behavioral Tech), Stine Laberg (Helse Bergen), Lien My Diep (Forskningssenteret ved Aker US), Barbara Stanley (Coloumbia University), DBT-teamene ved teamlederne Fredrik Walby (Diakonhjemmet sykehus) og Anne-Brager Larsen (Poliklinikk Nord/Ullevål US)

Styringsgruppe: Edvard Hauff (leder for styringsgruppen fra 2008), Lars Mehlum (leder for styringsgruppen til og med 2007), John Eriksen (NOVA), Johs Wiik (Norsk Folkehelseinstitutt), Berit Grøholt (Institutt for psykiatri, UiO og Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri), Bo Larsson.

Bakgrunn

Prosjektet har fram til høsten 2007 vært i en forprosjekt/pilotfase. Det har vært arbeidet med å utdanne DBT-terapeuter/DBT-team og etablere avtaler med poliklinikker (under Ullevål Universitetssykehus og Aker Universitetssykehus). Fra høsten 2007 har man arbeidet med å forberede inklusjon av pasienter til hovedprosjektet med oppstart tidlig i 2008. Bakgrunnen for prosjektet er at det årlig er ca 3-9 % av tenåringer i en normalpopulasjon som oppgir å ha gjort et selvmordsforsøk eller en villet egenskade.

Det er kjent at det er svært høy risiko for selvmord blant disse ungdommene, og det er derfor presserende å utvikle gode behandlingsformer for dem. I dag får de ofte et

utilstrekkelig behandlingstilbud. Behandlingen av selvskadende ungdom er meget krevende, og i tillegg er det mange som dropper ut av behandlingsopplegg som tilbys pr. i dag. Det er utviklet en behandlingsmetode, dialektisk atferdsterapi (DBT), og en egen versjon av denne for ungdom, som gir grunnlag for optimisme.

Behandlingen er opprinnelig utviklet av Marsha Linehan, og bearbeidet for ungdom av Alec Miller. Det eksisterer for lite systematisk forskning omkring psykososiale intervensjoners effekt på ungdom med villet egenskade generelt, og det er et særdeles stort behov for å vurdere denne metodens effekt på selvskadende atferd og oppfølging av behandling spesielt.

Hovedmålsetting med prosjektet er å gjennomføre en effektstudie av DBT sett i forhold til vanlig behandling ved barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker i Norge. Designet vil være en randomisert, kontrollert studie. Målgruppa er ungdom som er henvist til behandling etter gjentatt villet egenskade. Pasientene som inkluderes i studien, randomiseres til enten DBT eller til vanlig behandling, og de vil bli undersøkt i forhold til psykososiale variabler før, under og etter behandling.

Prosjektstatus 2007

Fordi vi i Norge har hatt et begrenset antall DBT-terapeuter til nå, har prosjektet måtte utdanne terapeuter i forbindelse med et **pilotprosjekt året 2006/07**. DBT er en behandlingsform som krever at flere terapeuter samarbeider om hver enkelt pasient, samt at disse terapeutene inngår i et konsultasjonsteam seg imellom. Det er således ikke mulig å gi behandlingen som enkeltstående terapeut. Utdanningen i DBT er omfattende. Vi samarbeider i den forbindelse med relevante fagmiljøer i utlandet. Samarbeidet dreier som både om DBT-utdanningen og DBT-forskningsmetodologien.

13 forskningsterapeuter ble ferdig utdannet høsten 2007. Utdanningen ble gjennomført i regi av Marsha Linehans organisasjon Behavioral Tech i USA. R-BUP Helse Øst og Sør administrerte utdannelsen. Lærere under utdanningen var Alec Miller og Sarah Reynolds. De har også vært veiledere for de to DBT-teamene (et team knyttet til Ullevål Universitetssykehus og et team knyttet til Aker Universitetssykehus). Miller og Reynolds vil fortsette å veilede timene gjennom hele inklusjonsperioden i hovedprosjektet. Hver enkelt forskningsterapeut vil godkjennes for studien ved at det blir sjekket om de gjennomfører terapien etter DBT-manualen. Dette gjøres ved at en adherence-koder går gjennom video-opptak av terapisesjoner og skårer terapeuten i henhold til et kodingssystem. Kodingssystemet er utarbeidet av Katie Korslund. Psykologspesialist Stine Laberg er engasjert av prosjektet og har fått opplæring i kodingssystemet av Katie Korslund. Målet med det avsluttede pilotprosjektet har videre vært å forberede oppstart av hovedstudien. Oppsummert er følgende gjennomført i 2007:

- a) Det er gjort styrkeberegning og man har konkludert med at 150 pasienter skal inkluderes i prosjektet
- b) Det er gjennomført en forundersøkelse av hvilken behandling ungdom med repetert villet egenskade vanligvis får i poliklinikker

- b) Man har rekruttert intervjuere til prospektive før- og ettermålinger. Intervjuergruppen har fått opplæring med tanke på å oppnå tilstrekkelig inter-rater reliabilitet.
- c) Protokollen for hovedstudien er ferdig utarbeidet
- d) Ved siden av å utdanne DBT-terapeuter (som beskrevet over) er formelle avtaler med samarbeidende poliklinikker ved Aker universitetssykehus og Ullevål universitetssykehus videreført inn i hovedstudien, og man har utformet prosedyrer for pasientrekruttering ved disse poliklinkkene.
- e) Godkjenninger til å gjennomføre hovedstudien er innhentet fra Regional Etisk Komite, Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste og fra sykehusenes personvernombud.

Finansiering

Prosjektet er delvis finansiert av Sosial- og helsedirektoratet, samt av Institutt for Psykiatri. Helse Øst og Stiftelsen Helse og Rehabilitering bidrar med finansiering av to stipendiatstillinger til prosjektet.

Publikasjoner

Tørmoen A, Mehlum L, Larsson B, Grøholt B. *Implementation of Dialectical Behavior Therapy for Adolescents in Norway; a pilot study*. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Irland.

20. Behandlingskjede for selvmordsforsøkere – evaluering av effekter på selvmordsrater og forekomsten av villet egenskade.

Prosjektansvarlige ved SSFF: Ingeborg Rossow, Lars Mehlum og Finn Gjertsen.
Samarbeidspartner: Bjørn Møller (Kreftregisteret).

Bakgrunn

I studien benyttes en kombinasjon av registerdata (Dødsårsaksregisteret og Norsk pasientregister), data fra enkeltstående sykehus og intervjudata for å evaluere mulige effekter av de mange behandlingsskjedeprojektene rettet mot selvmordsforsøkere i Norge.

Prosjektstatus 2007

I løpet av året er en artikkel fra prosjektet ferdigstilt og innsendt for vurdering

Andre forskningsprosjekter

I tillegg drives følgende forskningsprosjekter som faller utenfor inndelingen ovenfor:

21. Etterlattes reaksjoner etter selvmord: en systematisk litteraturstudie.

Prosjektansvarlig ved SSFF: Fredrik Walby
Samarbeidspartner: Carl-Aksel Sveen (Vinderen DPS og SSFF).

Prosjektet er en systematisk litteraturgjennomgang av selvmordsetterlattes reaksjoner sammenliknet med andre grupper av etterlatte. Prosjektet ble levert som hovedoppgave i 2005 av stud. psychol. Carl-Aksel Sveen.

Prosjektstatus 2007

Engelskspråklig artikkel er in press i *Suicide and Life-threatening Behavior*. Prosjektet vil deretter bli avsluttet.

22. Psykometriske egenskaper av Suicide Assessment Scale (SUAS-S).

Prosjektansvarlig ved SSFF: Lars Mehlum

Samarbeidspartnere: Bjørn Koldslund, Fredrik Walby, Liv Mellesdal.

Bakgrunn

Vurdering av selvmordsrisiko i klinisk praksis er meget utfordrende både fordi det er problemer med avgrensning og definisjon av begrepet suicidalitet og fordi forekomsten av de mest alvorlige selvmordshandlinger er relativt lav. Vurdering av selvmordsrisiko er likevel en viktig oppgave i så vel primær- som spesialisthelsetjenesten. Hittil har man valgt å anbefale det kliniske fagfeltet å basere slike risikovurderinger på det kliniske intervju som gullstandard. Man har ikke hatt evidens for at selvutfylte skalaer eller tester kan tilføre bedre prediktiv kapasitet. Dette kan skyldes, som nevnt ovenfor, den relativt lave basisraten av alvorlige selvmordshandlinger som kan medføre problemer med balansen mellom spesifisitet og sensitivitet idet for sensitive tester ville resultere i påvisning av et høyt antall falske positive cases.

Det er også mulig at eksisterende vurderingsskalaer ikke i tilstrekkelig grad fanger opp viktige dimensjoner i symptombildet hos den presuicidale pasient. Det er av stor betydning å finne frem til vurderingsskalaer med bedre testegenskaper og bedre evne til å tappe essensielle aspekter ved det presuicidale syndrom. Suicide Assessment Scale (SUAS) er en vurderingsskala opprinnelig utviklet i USA av Barbara Stanley og medarbeidere og videreutviklet i Sverige hvor den er benyttet i flere studier av suicidale pasienter. Selvutfylt versjon av SUAS (SUAS-S) er nylig blitt oversatt til norsk (Mellesdal & Mehlum, 2005). Den norske versjonen er imidlertid ikke validert og undersøkt vedrørende psykometriske egenskaper. I den foreliggende studien vil vi derfor undersøke disse egenskapene. Undersøkelsen vil bli utført i et utvalg pasienter som er henvist for eller henvist til programmert gruppebasert dagbehandling ved Ringerike Distriktspsykiatriske Senter, voksenpsykiatrisk poliklinikk.

Prosjektstatus 2007

Prosjektet er nytt av året.

Finansiering

Undersøkelsen er finansiert av Ringerike Psykiatriske Senter.

Publikasjoner

Referee-baserte publikasjoner:

Brager-Larsen, A. T., Magnussen, S. & Hestetun, I. Dialektisk atferdsterapi for ungdom i Norge: Teori, metode og erfaringer fra et behandlingstilbud. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 2007, 12, 1475-1484.

Bramness J. G., Sandvik P., Schøyen H., Walby F. A. (2007). Svakt om antidepressiver fra kunnskapssenteret. *Tidsskrift for Den Norske Lægeforening* 127 (24) 3236-37

Bramness J.G & Walby F. A. J.G. Bramness og F.A. Walby svarer. *Tidsskrift for Den Norske Lægeforening* 127 (21):2843, 2007.

Bramness J.G & Walby F. A. Uriktig forskningsformidling om SSRI-hemmere? Tilsvar. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2007; 127: 1811. *Tidsskrift for Den Norske Lægeforening* 127 (13):1811, 2007.

Bramness J.G., Walby F. A. , Tverdal Aa. (2007): The sales of antidepressants and suicide rates in Norway and its counties 1980–2004. *Journal of Affective Disorders*. 102:1-9

Herrestad, H. Kulturkonflikt mellom behandler og pasient. Bokanmeldelse. *Tidsskrift for den norske legeforening* 2007;127(19):2569

Lilleeng, G.B.H.; Berg K.J.; Gjertsen F; Andrew E. Akutte forgiftninger 1999-2004, sykелighet og dødelighet. *Tidsskrift for Den norske lægeforening* 2007;8:1023-7.

Mehlum L. Treatment and prevention of suicide attempts and suicide in psychiatric care. (In Press). In Wasserman D & Wasserman C (eds): *Oxford Handbook of Suicidology*, Oxford University Press.

Mehlum L. Networking in suicide prevention. The International Association for Suicide Prevention (IASP). (In Press). In Wasserman D & Wasserman C (eds): *Oxford Handbook of Suicidology*, Oxford University Press.

Mehlum L. Challenges in Clinical Management of Suicidality in Borderline Personality Disorder. (In press) In Amresh Shrivastava (Ed.): *Handbook of Suicide Behavior*. Royal College of Psychiatrists. London, UK.

Mehlum L., Dieserud G., Ekeberg Ø., Grøholt B., Mellesdal L., Walby F.A, Myhre K. Forebygging av selvmord, del 2; Andre metoder. Systematisk kunnskapsoppsummering, *Rapport fra Kunnskapssenteret* nr 4 – 2007.

Pettersen K., Nord Rydningen N., Buer Christensen T. , Walby F. A., (Submitted): Autobiographical memory and suicide attempts in schizophrenia. *Archives of Suicide Research*.

Rossow I, Ystgaard M, Hawton K, Madge N, Hewitt A, Van Heeringen C, De Wilde EJ, De Leo D, Fekete S, Morey C. Cross-national comparisons of the association between alcohol consumption and deliberate self-harm in adolescents. *Suicide & Life-Threatening Behavior*; 2007; 37: 605-615.

Rozanov V.A., Mehlum L., Stiliha R. Suicide in the military settings, combats, veterans. (In press) In Wasserman D & Wasserman C (eds): Oxford Handbook of Suicidology, Oxford University Press.

Rønneberg U. & Walby F. A. (In press): Selvmord hos pasienter behandlet i psykisk helsevern. *Tidsskrift for Norsk Legeforening*.

Thoresen S, Mehlum L. (In press). Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers. *Journal of Nervous and Mental Disease*.

Sveen C-A. & Walby F. A. (In press): Suicide Survivors' Mental Health and Grief Reactions: A systematic Review of Controlled Studies. *Suicide and Life-Threatening Behavior*.

Ikke referee-baserte publikasjoner:

Bramnes J. & Walby F. A. Selvmord kan forebygges. Kronikk. Aftenposten. 12.02.07

Fadum,E.A. Ensomhet og selvmord. *Suicidologi* 2007; 12 (2):12-15

Gjertsen, Finn. Suicide statistics in Norway, the Nordic and the Baltic countries. 3th version. (Norsk/Engelsk). Universitetet i Oslo. Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging. 2.5.2007,(18 p). www.selvmord.no

Mork E., Mehlum L., Fadum E. A. og Reinholdt N. P. Behandlingskjede ved villet egenskade. Sykehus og kommunestudie. Seksjon for selvmordsforskning og – forebygging, 2007.

Kongresspresentasjoner SSFF 2007

Internasjonale konferanser:

Fadum, E.A., Mehlum, L., Mork, E., Reinholdt, N.P., Rossow, I.

Monitoring deliberate self harm patients at Norwegian general hospitals.
Poster. The XXIV biennial congress of IASP, Killarney, Ireland 28.8-1.9.07

Herrestad, H. Suicide risk assessment e-learning program. XXIV World Congress IASP;
28.08.2007 - 01.09.2007, Killarney, Ireland.

Mehlum L, Thoresen S. Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers – A seven years follow-up study. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Ireland.

Mehlum L, Mork E, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. Quality of care for deliberate self-harm patients at general hospitals in Norway – a longitudinal study. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Ireland.

Mehlum L. SSRIs and risk of suicidal behaviour – what is the evidence? Foredrag ved Cognitive and Behavioral Consultants of Westchester, White Plains, NY

Mehlum L. Norske perspektiv på selvmordsforebygging. Ved den 6.svenske rikskongressen for suicidprevention, Gøteborg 14-15.11.2007.

Mehlum L. Samarbeid med massemedier om selvmordsforebygging. Ved den 6.svenske rikskongressen for suicidprevention, Gøteborg 14-15.11.2007.

Mehlum L. Folkeopplysning om selvmordsforebygging – erfaringer fra Norge. Ved den 6.svenske rikskongressen for suicidprevention, Gøteborg 14-15.11.2007.

Mellesdal L, Mehlum L, Wentzel-Larsen T, Jørgensen H. Admissions and readmissions to psychiatric acute wards – to what extent are they related to suicidality – a twelve months prospective study. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Ireland.

Mork E, Mehlum L, Reinholdt NP, Fadum EA, Rossow I. Collaboration between general hospitals and municipalities in the care of deliberate self-harm patients in Norway – a longitudinal study. XXIV IASP Congress 28.8-1.9.2007, Killarney, Ireland.

Thoresen S, Mehlum L. Traumatic stress and suicidal ideation in male peacekeepers. 23 Congress of the International Society for Traumatic stress studies. Baltimore 15-17.11.2007.

Tørmoen A., Walby F. A., Larsson B., Grøholt B., & Mehlum L.: Implementation of DBT A: a Pilot Study. Poster presentation.

Tørmoen A. og Walby F. A.: Poster til Intensive Training med Alec Miller, mai 2007.

Tørmoen, A., Larsson B. og Mehlum L.: Poster og deltagelse på International Association for Suicide Prevention. XXIV World Congress, Kilarney, Irland. 28.08-01.09.07

Walby FA., Pettersen K. & Rydningen NN.: Autobiographical memory and suicide attempts in schizophrenia. Oral presentation. International Association for Suicide Prevention. XXIV World Congress, Killarney, Irland. 28.08-01.09.07

Nasjonale konferanser:

Amundsen, K.: Plakater til Nasjonal konferanse i selvmordsforebygging, Lillehammer 10.-11. mai og Verdensdagen for selvmordsforebygging. Nasjonal fagkonferanse i Bergen, 10.09. 2007:

Lars Mehlum og Kirsti Amundsen: Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging
Kirsti Amundsen/Lars Mehlum: Tidsskriftet Suicidologi
Kirsti Amundsen/Lars Mehlum: Selvmordsforskning og -forebygging på Internett
Elin Anita Fadum: Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid

Hestetun, I. Selvskadingens årsak og funksjon. Foredrag på konferansen Selvskading blant ungdom. Oslo, Confex 29.mars 07

Mehlum L. Traumatisk stress og suicidal atferd. Plenarforedrag ved femte nasjonale konferanse om selvmordsforebygging, Lillehammer 10.-11.05.2007.

Mehlum L. Selvmord blant ungdom. Fagkonferanse - Verdensdagen for selvmordsforebygging, Grieghallen, Bergen 10.9.2007.

Mehlum L. Selvmordsforebygging. Den nasjonale Helse- og sosialkonferansen. Helsepersonell i studentsamskipnadene. 20.9.2007

Mehlum L. Traumatisk stress og suicidal atferd. Plenarforedrag ved Septemberkonferansen, Bergen 27.9.2007.

Mehlum L. Selvmord og selvskading – trend eller tradisjon? Ved Konferansen Oppvekst 2007. Trondheim 26.-28.11.2007.

Mork E, Mehlum L, Fadum EA, Reinholdt NP og Rossow I. Behandlingskjede ved villet egenskade: Sykehus og kommunestudien. 5. Nasjonale konferanse om selvmordsforebygging: Vold, traumer og forebygging av selvmord. 10.-11. mai, 2007

Rossow I. Potensiell effekt av behandlingsskjedemodellen på selvmordsrater. Foredrag på nasjonal konferanse om selvmordsforebyggende arbeid, Lillehammer, mai 2007.

Tørmoen A., Larsson B. og Mehlum L.: Foredrag Lillehammer konferansen 10-11/5-2007

Tørmoen A., Larsson B. og Mehlum L.: Foredrag på Research workshop med Gould 18.oktober.

Tørmoen A.: Foredrag: Forskningsdagen på Aker sykehus 26. september.

Kurs, undervisning, veiledning

Amundsen, K.:

- Ny litteratur og nettinno. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 23.4.2007.

Herrestad, H.:

- Suicide risk assessment e-learning program. XXIV World Congress IASP; 28.08.2007 – 01.09.2007

- Hvorfor skal vi hindre at noen tar sitt eget liv?, Senter for telemedisin, telematikkforelesning, 06.11.2007

- Hvorfor skal vi hindre at noen tar sitt eget liv?, Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern (SANKS), Karasjok, 10.12.2007

Hestetun, I.:

- Erfaringer med fjerning av midler til selvmord. Skadeforebyggende strategier. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid. SSFF. 17.januar.07

- Opplysningsvirksomhet, våpenhold og forebygging av selvmord. Innlegg på møte om våpenhold og forebygging av selvmord. SSFF 27. februar 2007

- Teaterforestillingen KAOS og forebygging av selvmord blant barn og unge. Skien kommune 25.10.07

- Veiledning for videreutdanningskandidater.

Fadum, E. A.:

- Behandlingskjede - undervisning Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid, Gaustad, 18. januar 2007

Mehlum, L.:

- Alvorlig Depresjon og Selvmord. Ved Videreutdanning i Selvmordsforebyggende arbeid.

Universitetet i Oslo. Oslo,17.01.2007.

- Konferanse ved Sykehuset Telemark den 19.1.2006 med foredragene:

- o Forståelse av selvmord i et prosessperspektiv
- o Klinisk vurdering av selvmordsrisiko
- o Dokumentasjon av selvmordsrisikovurdering – hva kreves?
- o Forebygging av selvmord i psykisk helsevern
- o Pasienter med repeterende villet egenskade – behandlingsstrategier.

- Stress. Forelesning for medisinstudenter 2.2.2007
- MADRS. Undervisning for medisinstudenter 6.3.2007.
- Dialektisk atferdsterapi for ungdom med gjentatt villet egenskade. Fredagsforelesning Aker Universitetssykehus 30.3.2007
- Vurdering av selvmordsrisiko. Medisinstudenter 13.4.2007
- Den suicidale prosess. Og Evidensbasert selvmordsforebygging. Undervisning for underordnete leger ved Ullevål Universitetssykehus 17.4.2007
- Selvmordsgjennomgang. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid 23.4.2007.
- Intervensjon ved selvmordskriser. Medisinstudenter 26.4.2007.
- Villet egenskade blant ungdom. Seminar for primærhelsetjenesten. 14.8.2007
- Internasjonalt selvmordsforebyggende arbeid. Videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid, Universitetet i Oslo, 17.9.2007
- Mediaomtale av selvmord og smitte-effekter - hva sier forskningen? Ved seminar om medias innflytelse på selvmordsatferd ved SSFF 8.10.2007
- Om selvmord. Ungdomsdagen Gaustad sykehus. 12.10.2007
- Intervensjon ved selvmordskriser. Medisinstudenter 8.11.2007
- Vurdering av selvmordsrisiko. Medisinstudenter. 9.11.2007.
- Villet egenskade blant ungdom. Seminar for primærhelsetjenesten. 16.10.2007
- Hva vet vi om årsakene til suicidal atferd. Ved møte i Leve Akershus 5.12.2007.
- Hvordan forstår vi selvskadende atferd hos ungdommer? Seminar ved Poliklinikk for barn- og ungdoms psykiske helse, Oslo Nord 17.12.2007.
- Vurdering av selvmordsrisiko og behandling av suicidale pasienter. Ved Grorud DPS 19.12.2007.

Mork, E:

- Behandlingskjeden ved villet egenskade: Sykehus- og kommunestudien Forebyggingsforum, RVTS Øst, 6.november 2007
- Mechanisms and characteristics of suicidal behaviour in schizophrenia and bipolar disorders, Dagsseminar SSFF med Associate Professor Jill M. Harkavy-Friedman PhD 14. mars, 2007

Næss, E.:

- Selvmordsrisikovurdering for klinikere. 17 kurs i tidsrommet 12. januar til 5. desember 2007.

Ramberg, M.:

- Undervisning på Furuset BUP en time. 22.oktober.

Rossow, I.:

- Seminar epidemiologi, R-BUP
- Veiledning for videreutdanningskandidat

Tørmoen, A.:

- Undervisning Furuset BUP 12.februar.
- Undervisning Søndre Norstrand BUP 2.mars.
- Fremlegg på Intensive Training, RBUP om pilotprosjektet, mai 2007

- Undervisningsseminar for 1.linjen 14.08. halvdag
- Undervisningsseminar for 1.linjen 16.10. halvdag
- Undervisning på Furuset BUP en time. 22.oktober.
- Undervisning på Søndre Nordstrand BUP, november 2007
- Veiledning av videreutdanningskandidat

Walby, F. A:

- Epidemiologi, cry-of pain modellen og typiske etterlattereaksjoner ved selvmord. Fagdag, Drammen psykiatriske senter. 08.11.07 2t
- Kronisk suicidalitet. Psykiatrisk avdeling, Diakonhjemmet sykehus. 17.01.07
- Suicidalitet. Årsseminar, Psykiatrisk legevakt, Oslo. Anker hotell. 15.02.07
- Selvmordsproblematikk; Hva kan vi gjøre? Sosionomutdanningen, HIO. 26.03.07. 4 t.
- 6 x 3 timers kurs i klinisk intervjueteknikk. 2.avd. profesjonsstudiet, Psykologisk Institutt, Universitetet i Oslo Vår 2006.
- Basisgruppe for medisinerstudenter. Institutt for psykiatri, UiO. 22.03.07, 01.11.07, 15.11.07
- Dialektisk atferdsterapi. Psykiatrisk avdeling, Diakonhjemmet sykehus. 25.04.07
- Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd. Etterlatte etter selvmord. Psykiatriforum, Lundbeck. Kristiansand 31.05.07
- Autobiografisk hukommelse og selvmordsatferd ved Schizofreni. Seminar, akuttposten, Psyk. Avd. Vinderen. Diakonhjemmet sykehus. 04.06.07
- Henvisningsrutiner; hvorfor og hvorfor ikke henviser til DBT. Seminar for 1. linjen. Tårnbygget, Aker Universitetspsykehus 14.08.07
- Biveileder Erik Ødegaard (PhD) og Erlend Mork (PhD)
- Hovedveileder for hovedoppgaver i psykologi
- Ekstern konsulent; Statens Helsetilsyn, Sosial og Helsedirektoratet.
- Ekstern fagrevisor; Helsetilsynet i Østfold

SSFFs forskningsmøter 2007

10. januar

Tørmoen, A., Mehlum, L. og Hestetun, I., Begrepene 'selvmordsforsøk', 'parasuicid', 'villet egenskade' og 'selvskading' i suicidologisk forskning. Begrepsmessige og metodiske utfordringer.

24. januar:

Mork, E., Behandlingskjede ved villet egenskade, kommunedata.

14. februar

Rossov, I., Endringer fra 1994 til 2002 i behandling og hjelpesøking etter selvmordsforsøk blant ungdom. Utkast til artikkel.

28. februar

Grøholt, B., Psykisk helse og mottatt behandling 10 år etter et tenårings selvmordsforsøk. Utkast til artikkel.

28. mars

Tørmoen A., Data fra Ung i Oslo-studien.

18. april

Mellesdal, L. og Mehlum, L., SIPEA-prosjektet. En prospektiv oppfølgingsstudie omkring selvmordsproblematikk blant pasienter som legges inn i Psykiatrisk akuttmottak (PAM) i Helse Bergen.

2. mai

Ødegaard, E. Foreløpige resultater SPIO-R.

6. juni

Mehlum, L. Traumatic stress and deliberate self harm in adolescents – A multi centre study.

20. juni

Walby, F.A. SPIO-prosjektet, ny artikkel.

5. september

Gjertsen, F. – ”Om registrering av skader med dødelig utgang”

10. oktober

Nrugham L. – ”5-year outcomes of adolescent suicidal acts”

7. november

Mehlum L. og Mork E. - Behandlingskjeder

21. november

Tørmoen A. – Data fra Ung i Oslo studien

12. desember

Austad, G. og Walby, F.A. - Oppfølging av pasienter innlagt i psykiatrisk akuttmottak etter selvmordsforsøk

Sakkyndighetsoppgaver, bedømmelser og eksamensarbeid

Mehlum, L.

- Hege Kornør. Ledet komiteen for bedømmelse av hennes arbeid for graden dr philos ved Universitetet i Oslo. Disputas 1.6.2007.
- Finn Skårderud. Ledet komiteen for bedømmelse av hans arbeid for graden PhD ved Universitetet i Oslo. Disputas 30.11.2007.
- Vurdering av full professorkompetanse for associate professor Alec L. Miller, Albert Einstein College of Medicine, Montefiore Medical Center.
- Vurdering av Principal Research Fellowship – Wellcome Trust – UK – for Professor J Mark G Williams, University of Oxford.
- Vurdert kandidater til Galnick Award – American Association of Suicidology –

Suicide and Life Threatening behaviour.

- Vurdert 5 søknader til Helse Vest om forskningsnettverk innen psykisk helse.
 - Vurdert 7 søknader om forskningsstipend våren 2007 og høsten 2007 for American Foundation for suicide prevention.
 - Muntlig eksamen i psykiatri 2 stud med 15.5.2007
 - Muntlig eksamen i psykiatri 2 stud med 27.11.2007.
- (for øvrige sakkyndighetsoppgaver, redaksjonelt arbeid og referree arbeid, se tidligere i rapporten).

Rossow, I.:

- Assisterende redaktør (assistant editor) i Addiction
- Vitenskapelig konsultent (referee) for tidsskriftene:
 - o Addiction
 - o Journal of Studies on Alcohol
- Bedømmelse av søkere til stipendiatstilling, SSFF, Universitetet i Oslo
- Bedømmelse av eksamensoppgave ved videreutdanning i selvmordsforebyggende arbeid, SSFF.

Tørmoen, A.:

- Sakkyndighetssak for barnevernet, juni 2007.

Walby, F. A.:

- Peer Reviewer; Journal of Affective Disorders, Academic Psychiatry, Tidsskrift for Norsk Psykologforening.

Øvrige verv

Mehlum, L.:

- Medlem av utvalg nedsatt av Rådet for psykisk helse for å vurdere revisjon av vedtekter for rådet.
- Medlem av utvalg oppnevnt av Sosial og helsedirektoratet for å utvikle faglige retningslinjer for forebygging av selvmord i psykisk helsevern.
- Faglig leder av gruppe oppnevnt av Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten for å utarbeide systematisk kunnskapsoppsummering om effektive metoder for forebygging av selvmord i psykisk helsevern.

Intervjuer og uttalelser til media i 2007

Herrestad, H.:

- Internett og selvmord, intervju Dagsavisen 06.02.07
- Internett og selvmord, intervju Henne 29.05.07
- Selvmordsbombere og selvmord blant leger, uttalelse Vårt Land 03.07.07.
- Internett og selvmord, intervju Dagsavisen 08.10.07
- Media og selvmord, intervju TV2 08.10.07

Gjertsen, F.:

- Flere ulykker og selvmord blant langtidsdiabetikere. Dagens Medisin 24.05.2007

Mehlum, L.:

- Ny metode mot selvskading. Psykisk helse 4.1.2007.
- Et historisk dokument – om visningen av Saddam Husseins henrettelse i TV. Aftenposten 5.1.2007.
- Etterlatte ved selvmord. NRK Lørdagsrevyen 20.1.2007.
- Selvmord og etterlatte og ”reklame for alvor” NRK FrokostTV 31.1.2007.
- Drap-selvdrap. VG 1.2.2007.
- Drap-selvdrap. TV2 Nyhetene 1.2.2007.
- Mediaomtale av selvmord. I NRK Søndagsavisen 8.4.2007
- Den vanskelige våren. Asker og Bærums Budstikke 28.4.2007
- Medieomtale av selvmord. Boklansering. NRK FrokostTV 24.4.2007.
- Hvordan selvmord kan omtales i massemedia. NRK Norgesglasset 8.10.2007.

Walby, F. A..

- Dagbladets skildring av henging i Irak. . Her og nå. NRK P1 [Radio] 17.01.2007
- Det er alarmerende at så mange melder om selvmordsforsøk. VG [Avis] 12.03.2007
- Drap - selvmord. Radio Volda [Radio] 01.02.2007
- Drap - selvmord. TV2 Nyhetskanalen [TV] 01.02.2007
- Drap, selvmord, familietragedie. Kanal24 [Radio] 01.02.2007
- Selvmord blant nordmenn i Thailand. VG [Avis] 15.01.2007
- Selvmordsratene i Hedmark og Oppland. NRK Østnytt TV [TV] 11.05.2007
- Selvmordsratene i Hedmark og Oppland. NRK Østnytt [Radio] 11.05.2007
- Skytevåpen gir flere selvmord. forskning.no [Internett] 11.04.2007
- 30 nordmenn døde i Thailand. VG [Avis] 15.01.2007